

Хмельницький національний університет
Факультет економіки і управління
Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Попенко Валерій Валерійович
Прізвище, ім'я, по батькові студента(ки)

на здобуття ступеня вищої освіти бакалавра

Організація автотранспортного страхування на прикладі ПрАТ «СК «Євроінс
Україна»
назва теми

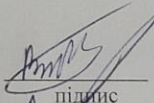
Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Шифр і назва галузі знань

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Шифр і назва спеціальності

Освітня програма Фінанси, банківська справа та страхування
Назва

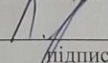
КРФБС 020057.01.20.00

Виконав: студент IV курсу, групи ФБС-20-1

підпис

Валерій ПОПЕНКО
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

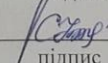
Керівник: канд. екон. наук, доцент

підпис

Леся МАТВІЙЧУК
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Нормоконтролер

к.е.н. ст. викладач
посада

підпис

Жанна СИДОРЧУК
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

До захисту допускаю:

Зав. кафедри ФБСС

д-р. екон. наук., професор

Ніла ХРУЩ
підпис

Ніла ХРУЩ
Ініціали, ПРІЗВИЩЕ

20 06 2024 р.

Хмельницький 2024

Зміст

Вступ	5
1 Теоретико-методичні засади організації автотранспортного страхування	7
1.1 Сутність, види та особливості автострахування	7
1.2 Методичні аспекти організації автотранспортного страхування	15
2 Аналітико-практичні аспекти автотранспортного страхування	25
2.1 Аналіз сучасного стану ринку автострахування та фінансово-господарської діяльності ПрАТ СК «Євроінс Україна» за 2021-2023 роки	25
2.2 Напрями удосконалення організації автотранспортного страхування ПрАТ «СК «Євроінс Україна»	44
Висновки	53
Список використаних джерел	55
Додатки	60

Вступ

Страховання автотранспорту є однією з основних складових української страхової системи, що має значний вплив на фінансову стабільність учасників дорожнього руху. Враховуючи збільшення кількості автомобілів та збільшення інтенсивності руху, важливість ефективної організації автостраховання є надзвичайно важливою. Ця система призначена для захисту інтересів власників транспортних засобів, пасажирів і третіх осіб, а також сприяння безпеці дорожнього руху.

Незважаючи на певні успіхи в галузі автостраховання, вітчизняний ринок страхування транспортних засобів, значно поступається ринкам зарубіжних країн як за темпами розвитку так і за обсягом реалізації страхових продуктів, особливо це стосується добровільних видів автотранспортного страхування. Крім того, нині, в умовах складної економічної ситуації, значного відтоку страхувальників відбувається уповільнення розвитку ринку автостраховання, що породжує необхідність подальших досліджень та розробки напрямів стабілізації роботи та підвищення рівня ефективності діяльності страхових компаній, які працюють у даній галузі.

Теоретико-методичні та практичні засади автотранспортного страхування досліджували такі вчені: Ю. Вергелюк, Ю. Малашенко, Н. Кравець, І. Гринчук, Л. Волинець, Т. Васильєва та інші. Зважаючи на вагомий внесок науковців в дослідження ринку автостраховання України варто зазначити, що в сучасних складних економічних умовах дані питання постають по новому та потребують подальших досліджень.

Метою кваліфікаційної роботи є вивчення теоретико-методичних та аналітико-практичних засад організації автотранспортного страхування.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі завдання:

- визначити сутності та особливості автостраховання;
- систематизувати види автотранспортного страхування;

- дослідити методичні аспекти організації автотранспортного страхування;
- провести аналіз сучасного стану ринку автострахування;
- визначити напрями удосконалення організації автотранспортного страхування.

Об’єктом кваліфікаційної роботи є автотранспортне страхування.

Предметом кваліфікаційної роботи є теоретико-методичні та аналітико-практичні засади організації автотранспортного страхування.

Методи дослідження. Під час дослідження використовувалися загальнонаукові методи порівняльного, статистичного аналізу та синтезу для визначення сутності та видів та особливостей організації автотранспортного страхування; графічний – для кращого розуміння і сприйняття результатів аналізу ринку автострахування та діяльності ПрАТ СК «Євроінс Україна»; табличний – для представлення показників ринку автострахування та діяльності ПрАТ СК «Євроінс Україна».

Інформаційна база. Під час дослідження використовувалися нормативно-правові і законодавчі акти України, статистичні дані та нормативні документи НБУ, які регулюють питання ринку автострахування, фінансова звітність ПрАТ СК «Євроінс Україна», наукові роботи вітчизняних і закордонних науковців, інформаційні ресурси Інтернет, статистичні дані МТСБУ.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота включає в себе вступ, два розділи, висновки, список використаних джерел та додатки. Обсяг кваліфікаційної роботи становить 60 сторінок друкованого тексту. Робота містить 15 таблиць, 16 рисунків, список використаних джерел налічує 41 джерело.

1. Теоретико-методичні засади організації автотранспортного страхування

1.1 Сутність, види та особливості автострахування

У сучасному суспільстві транспортні засоби відіграють важливу роль у забезпеченні мобільності та логістики. Вони включають автомобілі, поїзди, літаки, кораблі та інші засоби пересування, кожен з яких є об'єктом підвищеної небезпеки та ризику. Тому для захисту від можливих непередбачуваних подій та фінансових втрат існує необхідність у страхуванні транспортних засобів.

Страхування транспортних засобів від різних ризиків називається транспортним страхуванням. Цей вид страхування допомагає мінімізувати фінансові втрати власників транспортних засобів і забезпечує компенсацію у разі настання страхового випадку. Транспортне страхування є важливим елементом у забезпеченні безпеки та фінансової стабільності в сучасному суспільстві, де мобільність і швидкість пересування є критично важливими.

Структура транспортного страхування наведена на рисунку 1.1.

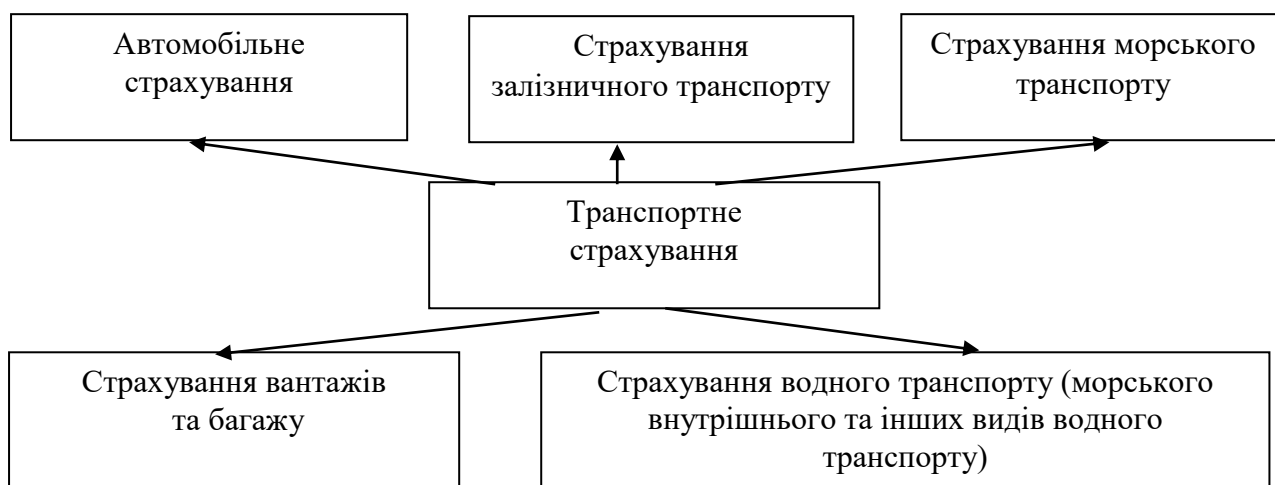

Рисунок 1.1 – Структура транспортного страхування

Джерело: згруповано автором на основі [10, 16]

Автотранспортне страхування є важливим інструментом захисту інтересів як фізичних, так і юридичних осіб, пов'язаних з експлуатацією автомобілів та інших транспортних засобів. Цей вид страхування спрямований на забезпечення фінансової безпеки у разі різних непередбачених обставин, таких як аварії, крадіжки, стихійні лиха та інші події, що можуть призвести до втрати або пошкодження транспортного засобу.

Основні аспекти автотранспортного страхування включають:

– захист майнових інтересів – поліс страхування покриває витрати фізичних та юридичних осіб на ремонт або заміну автотранспортного засобу у випадку його пошкодження або втрати. Це стосується як повної, так і часткової втрати майна внаслідок дорожньо-транспортних пригод, крадіжок або інших непередбачених ситуацій;

– захист здоров'я і життя – автотранспортне страхування забезпечує здійснення виплати страхового відшкодування у разі отримання травм або загибелі водія та пасажирів транспортного засобу. Страхове відшкодування покриває витрати на лікування, придбання ліків, реабілітацію та інші пов'язані з цим витрати;

– захист працездатності – у випадку втрати працездатності водія або пасажирів внаслідок аварії, страхування покриває витрати, пов'язані з відновленням працездатності або забезпеченням фінансової підтримки в разі тривалої непрацездатності;

– додаткових захист – деякі поліси автотранспортного страхування можуть включати додаткові послуги, такі допомога у заповненні європротоколу, евакуація транспортного засобу, надання тимчасового автомобіля на період ремонту, юридична підтримка у разі виникнення спірних ситуацій тощо [16, с. 161].

Автотранспортне страхування є комплексним підходом до захисту інтересів власників транспортних засобів, забезпечуючи їм спокій і фінансову стабільність у разі настання несприятливих подій.

Особливості автотранспортного страхування як специфічного виду діяльності страхових компаній наведені у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Особливості автотранспортного страхування

Особливість	Характеристика
Непомітність і невіддільність	страховий продукт в автотранспортному страхуванні не має прямого фізичного втілення, яке можна відчутти, відчутти (тільки після певного періоду часу, протягом якого відбувається страховий випадок), спробувати або іншим чином транспортувати, а виробництво, продаж і споживання відбуваються одночасно
Ризик	як страхова компанія, так і страхувальник піддаються впливу різного роду ризикам під час укладення договору автотранспортного страхування. До прикладу, якщо страховий випадок не відбудеться під час дії договору, премія, сплачена страхувальником, буде втрачена. Ризиком для страхової компанії є навмисне приховування інформації страхувальником про технічний стан транспортного засобу, стилю водіння, тощо.
Часове обмеження	страховий захист діє протягом певного терміну, який зазначається в договорі страхування. Термін дії договору може бути від 15 днів і до 1 року залежно від виду автотранспортного страхування
Соціальний аспект	автострахування відображає соціальну відповідальність власників автомобілів. Забезпечення страхового покриття для інших учасників дорожнього руху є проявом дбайливого ставлення до спільної безпеки
Страховий продукт не можна зберігати, накопичувати	виплати страхового відшкодування здійснюється виключно у разі настання страхового випадку
Страховий продукт не може бути перетворений у власність та переданий іншій особі	виплати страхового відшкодування здійснюється страхувальнику або вигодонабувачу

Джерело: систематизовано та доповнено автором [16]

Суб'єктами автотранспортного є:

- страховики (юридичні особи, які створені і функціонують відповідно до вимог страхового законодавства);
- страхувальники (фізичні та юридичні особи);
- страхові посередники (банки, автосалони, страхові брокери);
- Національний банк України (державний регулятор у галузі страхування);
- Моторно-транспортне страхове бюро України (непідприємницька (неприбуткова) організація, об'єднанням страховиків, які здійснюють обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів за шкоду, заподіяну третім особам);

– потерпілі (юридичні та фізичні особи які постраждали внаслідок дорожньо-транспортної пригоди з використанням транспортного засобу) [33].

Основними завданнями Моторно-транспортного страхового бюро України є:

– «виконання функцій, пов'язаних з гарантією, що відшкодує шкоду третім особам, заподіяну експлуатацією наземних транспортних засобів, відповідно до чинного законодавства України та угод між Бюро та іншими державами, уповноваженими на цивільне страхування щодо шкоди третім особам партії;

– переконатися, що Україна є частиною міжнародної системи автомобільного страхування «Зелена карта» та дотримується загальноприйнятих правил інших учасників цієї системи;

– управління централізованими страховими резервними фондами, що утримуються Бюро для забезпечення належного виконання покладених на нього обов'язків, - Фонд захисту потерпілих, Фонд страхових гарантій;

– координація зусиль страхових компаній - її учасників у сфері страхування цивільно-правової відповідальності за шкоду, заподіяну третім особам внаслідок ДТП, як в Україні, так і за кордоном;

– дотримання обов'язків цивільного страхування для всіх, хто бере участь у підприємницькій діяльності, в тому числі пов'язаних з обов'язковим страхуванням цивільно-правової відповідальності (в тому числі за міжнародними договорами страхування члени Бюро несуть відповідальність за оплату витрат, пов'язаних з цим страхуванням за відсутності коштів або втрата їх властивостей)» [23].

Членами МТСБУ є 33 страхові компанії, які функціонують на страховому ринку України.

Кожний із суб'єктів автотранспортного страхування виконує свою функцію, має свою специфіку та механізм реалізації економічних інтересів.

Автострахування складається з кількох видів страхування: особистого, майнового та відповідальності та залежить від виду страхового захисту, що

надається. Зв'язок різних видів страхових продуктів і галузей страхування, а також різних видів транспортних засобів і вантажів як об'єктів страхових правовідносин зумовлює необхідність класифікації страхування автотранспорту (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2 – Класифікація автотранспортного страхування

Класифікаційна ознака	Види автотранспортного страхування
За рівнем врахування особливостей об'єкту страхування	– індивідуальні страхові продукти; – стандартні страхові продукти; – комплексні страхові продукти.
За рівнем інноваційності	– нові страхові продукти, які принципово відрізняються від існуючих продуктів та ще не здійснюються на території країни; – частково нові страхові продукти, які поділяють залежно від об'єкта страхування та ризику; – умовно нові страхові продукти: є новими чи для певної страхової компанії, чи для певного регіону країни; – нові щодо систем продажу, страхові продукти є похідними від існуючих, але вони спеціально розроблені для певного каналу продажу, який базується на Інтернеті.
За обов'язком страхувальника застрахувати транспортний засіб	– добровільне; – обов'язкове
За видами автотранспортне страхування	– страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів, – страхування автомобіля КАСКО, – страхування водія і пасажирів від нещасних випадків на транспорті, – страхування вантажів (карго).
За статусом страхувальника	– страхування транспортних засобів юридичних осіб, – страхування транспортних засобів фізичних осіб.

Джерело: систематизовано автором на основі [16]

Класифікація автотранспортного страхування призначена для систематизації теоретичних підходів до організації автострахування та має практичне значення, оскільки полегшує процес сприйняття та оцінки страхових продуктів. Класифікація автострахування базується на різних видах страхування, діяльності страхових компаній, об'єктах, які вони охоплюють, категоріях страхувальників тощо.

Добровільне страхування автотранспорту – це страхування, яке укладається за ініціативою фізичних або юридичних осіб та не є обов'язковим

для правомірної експлуатації транспортного засобу: каско; страхування вантажів і багажу; страхування цивільної відповідальності власників наземного транспорту.

Умови та принципи страхування автотранспортних засобів, що здійснюються на добровільних засадах, розробляються страховою компанією та детально описуються в правилах страхування, які створюються та затверджуються відповідно до вимог чинного страхового законодавства. Саме тому, специфіка страхових продуктів (максимальна страхова виплата, ризики страхування, страхові премії, тарифи страхування, винятки з договорів страхування, тощо) відрізняються в різних страховиків.

Добровільне страхування авто-каско здійснюється виключно за ініціативою власника транспортного засобу (страхувальника) та захищає від ризиків, які можуть виникнути під час використання транспортного засобу. В залежності від обсягу покриття, існують повне та часткове каско.

Повне страхування каско - це комплексна та повна форма страхування автомобіля, яка пропонує широке покриття як транспортного засобу, так і його власника у разі несподіваних інцидентів. Основною метою комплексного страхування є гарантія оптимальної безпеки та фінансової безпеки на випадок ДТП, нещасних випадків, крадіжок або будь-яких інших небажаних подій.

Переваги повного каско численні, серед яких значне збільшення захисту, коли типове обов'язкове страхування автомобіля не забезпечує достатнього покриття. На вартість повної страховки може впливати безліч факторів, включаючи тип автомобіля, рік випуску, регіон проживання власника, тощо.

Часткове каско – в широкому розумінні це, форма страхування автомобіля, яка покриває лише найпоширеніші типи небезпек, пов'язаних із транспортним засобом. Основна відмінність часткового каско від повного каско полягає в тому, що часткове не має страховки на пошкодження автомобіля внаслідок ДТП.

Важливо розуміти, що часткове покриття не компенсує витрати на відновлення транспортного засобу під час аварії чи зіткнення, як це все робить повне покриття. Ця форма страхування вигідна власникам старих або менш

цінних автомобілів, загальну ймовірність пошкодження значної частини вартості автомобіля непрактично страхувати [27, с. 143].

Страхування вантажу полягає в тому, що якщо вантаж зазнає негативного впливу або втрати під час транспортування, згідно з умовами угоди, страхувальник має право на компенсацію за власне майно. Для перевезення страхування вантажу не обов'язкове, але згідно із законом водій не має права перевозити небезпечні вантажі без страхування.

Обов'язкове страхування в транспортній галузі здійснюється відповідно до правових норм, страхова компанія несе відповідальність за забезпечення безпеки об'єктів, що страхуються, а страхувальник несе відповідальність за сплату необхідних платежів: страхування цивільної відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ); страхування цивільно-правової відповідальності підприємства, що надає транспортні послуги.

Метою ОСЦПВ є захист майнових інтересів і гарантія відшкодування будь-якої шкоди, заподіяної життю, добробуту чи майну потерпілих внаслідок ДТП [6, с. 297].

Відповідно до чинного страхового законодавства існують наступні види договорів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності:

- «внутрішній договір обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності (діють виключно на території України);
- договір міжнародного обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності (діють на території країн – членів міжнародної системи автомобільного страхування «Зелена картка», посвідчуються відповідним уніфікованим сертифікатом «Зелена картка», що визнається і діє в цих країнах)» [8].

Необхідність впровадження обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів породжена наступними чинниками (рисунок 1.2).

Цивільно-правова відповідальність власників транспортних засобів поширюється як на резидентів, так і на нерезидентів.

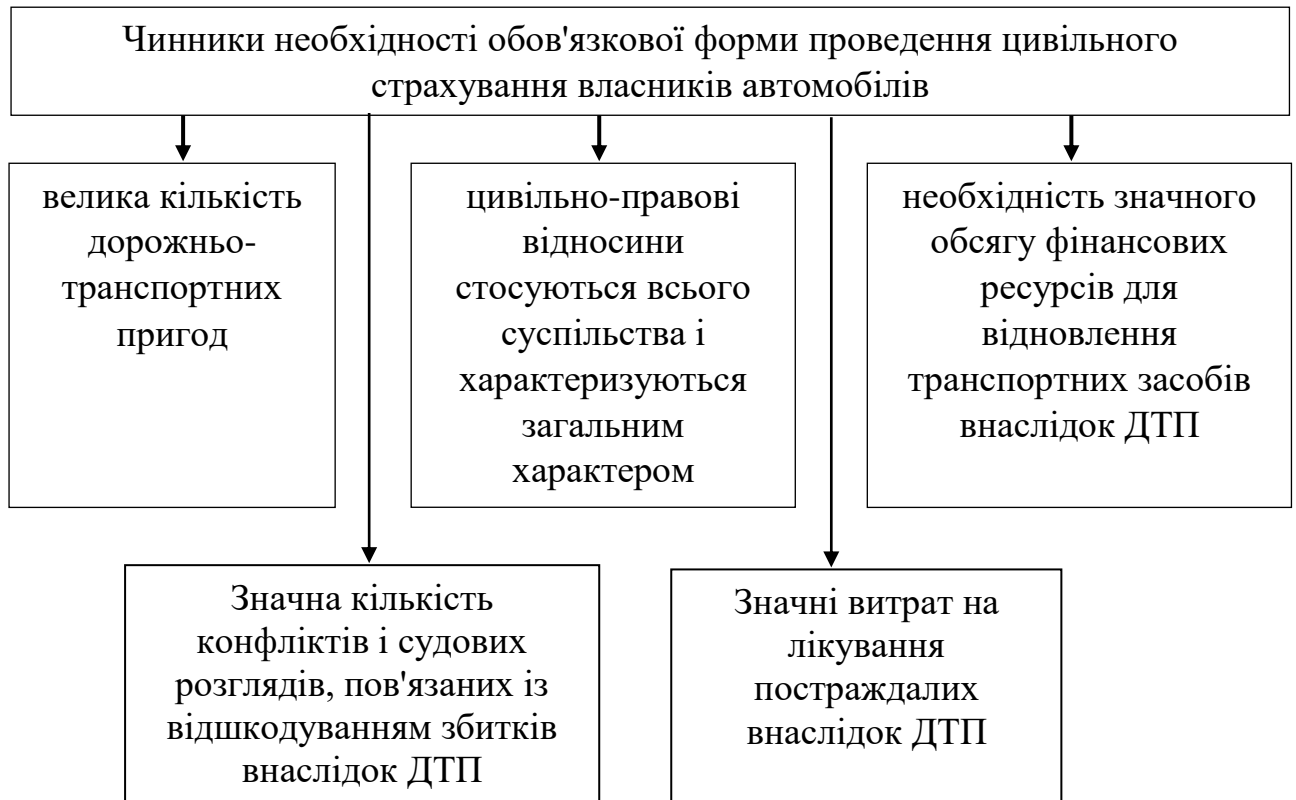

Рисунок 1.2 – Чинники необхідності обов'язкової форми проведення цивільного страхування власників автомобілів

Джерело: систематизовано та доповнено автором на основі [1, 26]

Тобто для в'їзду на територію нашої країни нерезиденти зобов'язані мати або поліс міжнародного страхування цивільно-правової відповідальності або придбати поліс внутрішнього страхування цивільно-правової відповідальності. Якщо страхувальник планує виїзд за межі України, йому обов'язково потрібно укласти додатковий договір обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності згідно з правилами, встановленими МТСБУ. Ця вимога діє, коли використання транспортного засобу за межами України вимагає обов'язкового страхування цивільної відповідальності згідно з умовами країн візиту.

1.2 Методичні аспекти організації автотранспортного страхування

Страхування автотранспортних засобів є частиною страхового ринку, який відповідає за фінансовий захист власників транспортних засобів. На сьогоднішній день в умовах стрімкого зростання кількості транспортних засобів та збільшення інтенсивності перевезень виникає необхідність розгляду питання організації автострахування.

Організація автострахування вимагає всебічного розуміння специфіки даного виду страхування, а також створення та впровадження ефективних методів, що полегшують оцінку ризику, укладення договорів автострахування, врегулювання страхових випадків та управління страховими резервами. На сьогодні існує велика кількість методичних підходів, які можна застосувати для активізації цих процесів, але їх впровадження в практику страхових компаній потребує масштабних досліджень та адаптації до умов українського ринку [2].

Страховий ризик в автострахуванні є однією зі складових, яка впливає на ефективність і надійність страхування. Вивчення та аналіз цих небезпек дозволяє страхувальникам розпізнати потенційні збитки та забезпечити достатній захист своїм клієнтам. Це, теоретично, сприяє довірі до страхових компаній і підвищує безпеку суспільства в цілому.

У страхуванні ризиком вважається конкретна подія або серія подій, що призводять до виплати страхового відшкодування з раніше створеного страхового фонду. Конкретний об'єкт страхування тісно пов'язаний із відповідним ризиком. Події або низка подій не розглядаються ізольовано, скоріше вони взаємопов'язані з об'єктом страхування, де ризик стає відчутним. Будь-який ризик пов'язаний з певним об'єктом прояву, який ментально асоціюється з поняттям ризику. На основі цього об'єкта визначаються та вивчаються фактори ризику. Аналізуючи зібрану інформацію та впроваджуючи додаткові заходи, стає можливим запобігти або значно пом'якшити несприятливі наслідки в результаті реалізації ризиків.

У сфері страхування транспортних засобів ризик можна визначити як можливість власників автомобілів зазнати фінансових втрат. Величина цих збитків служить мірилом рівня страхового ризику, пов'язаного з цим конкретним типом покриття. Хоча поняття страхового ризику та збитку взаємопов'язані, важливо зазначити, що транспортний ризик стосується не фактичного страхового випадку, а скоріше різного ступеня небезпеки, пов'язаного з його ймовірністю.

Розглянемо критерії визначення страхового ризику на рисунку 1.3

Рисунок 1.3 – Критерії визначення страхового ризику в автострахованні

Джерело: систематизовано автором на основі [11]

В автострахованні фактори, що впливають на ризик отримання травми, можуть поєднуватися в різних комбінаціях, залежно від конкретних умов, особливостей та окремих страхувальників. У страхуванні автотранспорту на

визначення ступеня ризику та розміру тарифу впливають внутрішні та зовнішні фактори.

Внутрішні фактори ризику, які залежать від автомобіля:

- тип транспортного засобу;
- спосіб використання транспортних засобів;
- де буде використовуватися транспортний засіб;
- вид страхового захисту;
- строк користування вартість транспортного засобу.

Зовнішні фактори ризику, які не залежать від автомобіля:

- вік;
- досвід водіння автомобілем;
- професія;
- досвід страхування;
- інвалідність, тощо [35, с 200].

Процес андеррайтингу автострахування полягає в оцінці небезпек, пов'язаних зі страхуванням автомобіля, і виборі найбільш прийнятних умов страхування. Ця процедура передбачає вивчення даних, пов'язаних із водіями, транспортними засобами та іншими факторами, які можуть впливати на ймовірність страхових випадків.

Основними етапами процесу андеррайтингу в автострахуванні є:

- збір інформації - страховики отримують інформацію про автомобіль (виробник, модель, рік випуску, технічний стан), водія (вік, стаж водіння, історія ДТП), умови експлуатації (місце проживання, частота та характер поїздок);
- аналіз ризику - зібрана інформація використовується для оцінки ймовірності страхових випадків, андеррайтери використовують статистичні моделі, історичну інформацію та інші аналітичні методи для оцінки ймовірності страхового випадку;
- визначення умов страхування - залежно від ступеня ризику страхові компанії визначають умови страхування, включаючи максимальну суму

страхової виплати, кількість франшиз та інші умови. Наприклад, водії з високим рівнем ризику можуть мати вищі премії або ліміти на конкретні види збитків;

– прийняття рішень - після аналізу даних андерайтери вибирають, що покривати та як це покривати, вони також визначають умови, за яких це буде пропонуватися. Якщо потенційний ризик вважається занадто великим, страхова компанія може відхилити запит;

– відстеження - після офіційного схвалення договору страхування страхові компанії продовжуватимуть стежити за ризиками та коригуватимуть умови страхування, якщо обставини зміняться (наприклад, новий автомобіль або здатність керувати автомобілем) [30].

Андерайтери використовують різні методи та інструменти для оцінки ризику, до них належать статистичні моделі, системи рейтингів, а також інформація, отримана з відкритих джерел (наприклад, дані про дорожньо-транспортні пригоди).

Точна оцінка розміру ризику має вирішальне значення для страхової діяльності, оскільки вона визначає суму страхування, необхідну для покриття ризику, який є звичайним або надзвичайним, як у сприятливі, так і в несприятливі роки.

У світовій страховій практиці використовуються різні методи для оцінки страхових ризику. Найбільш поширені з них:

– метод індивідуальних оцінок - має значення лише тоді, коли ризик не можна класифікувати як середній ризик. Страхова компанія не в змозі зробити обґрунтоване судження на основі його професійної освіти та особистого досвіду;

– метод середніх величин - полягає у тому, що окремі ризикові групи розмежовуються на декілька підгруп, щоб створити аналітичну базу для визначення ризику за ризиковими ознаками. До них відносяться балансова вартість об'єкта страхування, підсумкові виробничі потужності, характер технологічного циклу тощо;

– метод відсотків - враховує діапазон знижок і надбавок, застосованих до аналітичної основи через потенційні варіації рівнів ризику. Ці коригування, позитивні чи негативні, представлені у відсотках від середнього типу ризику [34].

Витрати на страхування транспортного засобу, відомі як страховий тариф в автострахованні, є фінансовими зобов'язаннями, які несе застрахована сторона. Ця вартість визначається з урахуванням багатьох факторів, які оцінюють потенційні ризики, пов'язані як з автомобілем, так і з водієм. Страховий тариф, який є грошовою сумою, сплаченою страхувальником протягом певного періоду часу (зазвичай рік).

Основні компоненти страхового тарифу наведені на рисунку 1.4.

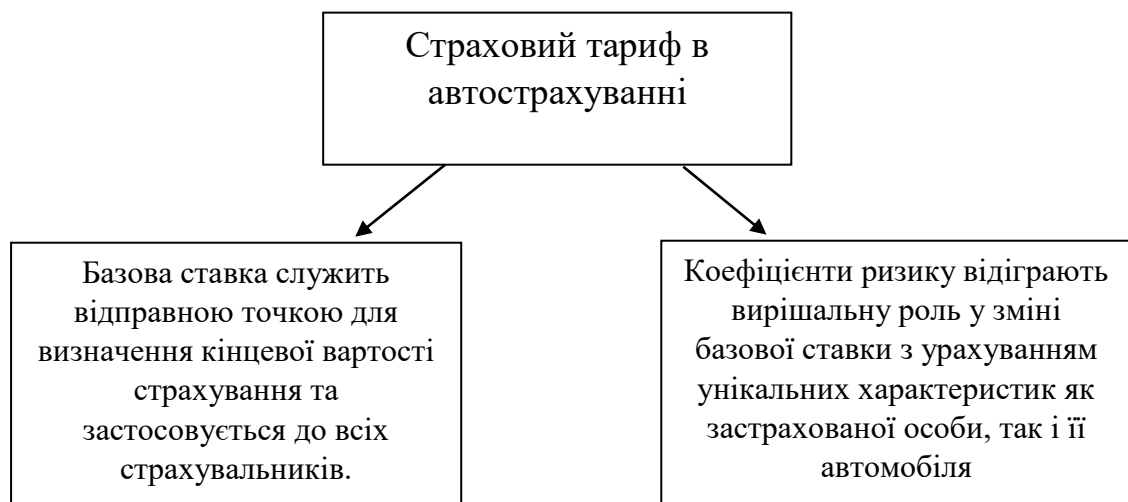

Рисунок 1.4 – Основні компоненти страхового тарифу

Джерело: систематизовано автором на основі [35, 34]

Існує кілька методів розрахунку страхового тарифу в автострахованні розглянемо в таблиці 1.3. Розрахунок страхового тарифу автостраховання є складним і багатограним та враховує різні фактори, включаючи особисті якості водія, сам транспортний засіб, а також ширші моделі ринку та статистичну інформацію. Страховики використовують низку методів для встановлення ставок, які є справедливими та конкурентоспроможними, що дозволяє їм ефективно керувати ризиками та підтримувати фінансову безпеку.

Таблиця 1.3 – Методи визначення страхового тарифу

Метод	Основна характеристика
Актуарний	В основі цього підходу лежать статистичні дані та принципи теорії ймовірностей. Актуарії прискіпливо вивчають обширні набори даних, що стосуються попередніх страхових випадків, щоб оцінити ймовірність конкретних подій і подальших фінансових наслідків. Озброївшись цією інформацією, вони встановлюють ставки, які гарантують прибутковість компанії, а також забезпечують відповідне покриття майбутніх виплат.
Метод експертних оцінок	У сфері страхових компаній досвідчені аналітики покладаються на свій досвід і чуття, щоб встановити ставки. Хоча цей підхід може бути не таким точним, як актуарний метод, він виявляється цінним у ситуаціях, коли недостатньо даних для статистичного дослідження.
Метод порівняльного аналізу	Процес передбачає аналіз тарифів конкуруючих страхових компаній для визначення тарифів. Страхові компанії оцінюють тарифи, які пропонують інші компанії на ринку, і коригують власні тарифи, щоб залишатися конкурентоспроможними.
Метод регресійного аналізу	Використовуючи статистичні моделі, оцінюється кореляція між різними факторами ризику та виникненням/інтенсивністю страхових випадків. Це дозволяє розробляти точніші моделі для визначення страхових премій.

Джерело: систематизовано автором на основі [35]

Договори автотранспортного страхування, включають обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів набирає чинності з моменту, зазначеного в полісі, але не раніше, ніж відбувся процес фактичної оплати страхових премій на користь страхової компанії, що підтверджується відповідними документами. Після сплати страхового внеску страхувальник отримує страховий поліс від своєї страхової компанії, який є письмовою угодою (договором), яка вимагає оплати вартості цивільно-правової відповідальності. Відповідно до чинного законодавства страховий поліс може бути як в електронній формі так і в паперовій формі. Зразок страхового полісу складається МТСБУ спільно з органом страхового нагляду. Страховий поліс може містити розділи, які передбачають добровільне страхування транспортного засобу, здоров'я та життя водія та пасажирів (рисунок 1.5).

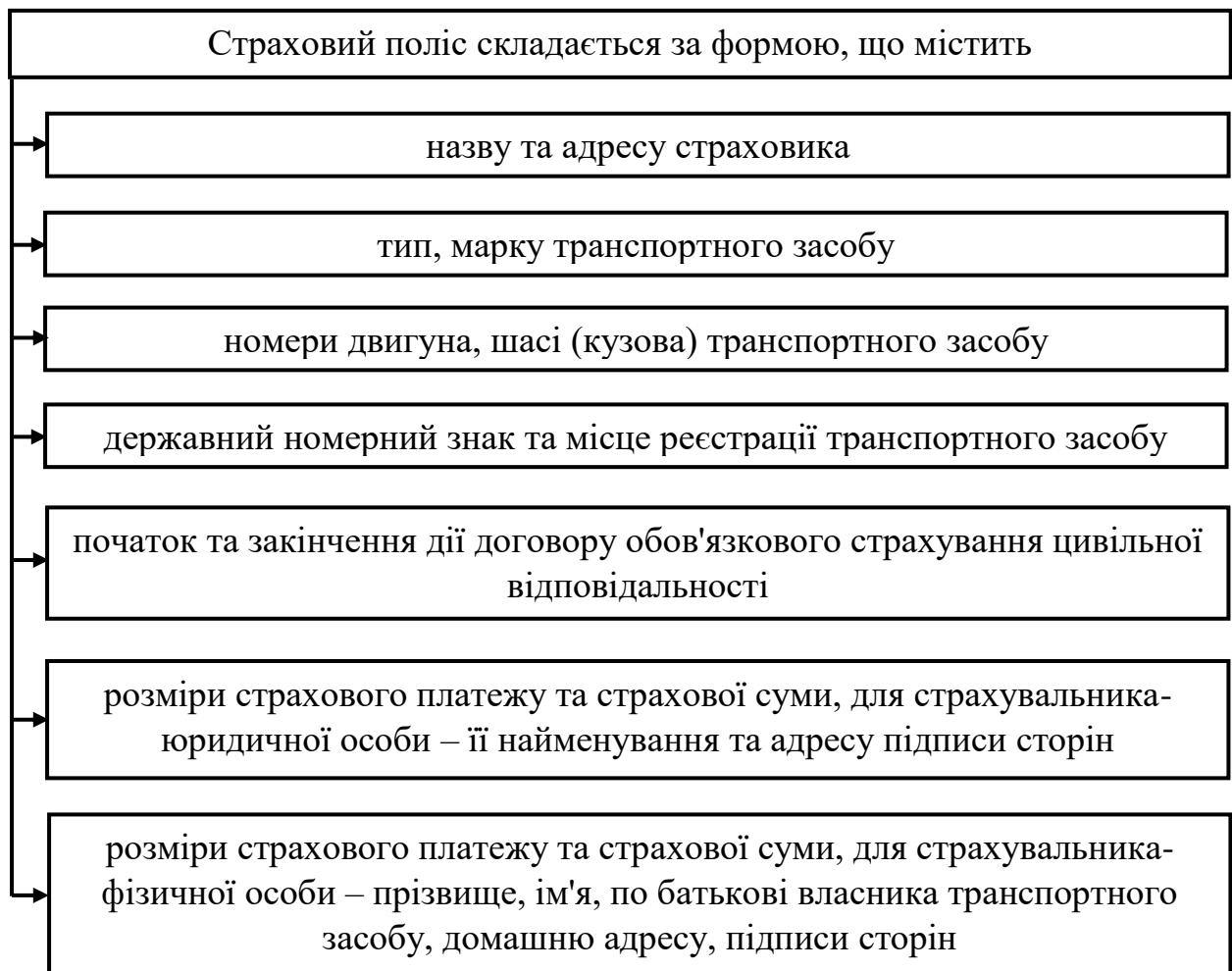

Рисунок 1.5 – Інформація, яку має містити полісу автострахування
Джерело: систематизовано автором на основі [17]

Для отримання компенсації за збитки, заподіяні внаслідок дорожньо-транспортної пригоди, застрахована сторона або відповідна третя особа (наприклад, спадкоємець або правонаступник) повинні, залежно від обставин, звернутися або до страховика (страхової організації), або до МТСБУ [23].

«Виплата страхових витрат третім особам здійснюється страховою компанією на підставі таких документів:

- заяви про виплату страхового відшкодування;
- довідки органів внутрішніх справ про причину ДТП;
- довідки (висновки експертиз, страхові ліцензії, ліцензії на нещасні випадки тощо), що підтверджують ступінь майнових збитків у разі їх настання;

– медичні довідки про короткий термін непрацездатності або спеціальні листки непрацездатності, створені спеціалізованими установами у разі її настання;

– копії свідоцтва про смерть (для тих, хто загинув під час ДТП або безпосередньо внаслідок ДТП), а також документи, що стосуються правонаступництва спадкоємців» [8].

Виплата страхового відшкодування третій особі або вигодонабувачам здійснюється таким чином: протягом 30 днів з моменту отримання документів, зазначених страховою компанією, страховик виплачує третій особі або спадкоємцю. Спори щодо виплати страхових коштів розглядаються в судовому порядку.

Якщо винуватцями ДТП є декілька власників транспортних засобів, страхові компанії компенсують третім особам відповідно до ступеню вини застрахованого, яка визначається законом. Крім того, третя особа має право подати претензію до однієї з цих страхових компаній, яка згідно з протоколом має право виплатити збиток.

Страхові компанії виплачують кожній постраждалій особі (третьій особі) грошову суму, обмежену п'ятьма страховими сумами. Якщо загальна сума збитку за одним випадком, що покривається страхуванням, перевищує страховий ліміт у п'ять разів, розмір компенсації для кожної потерпілої третьої особи зменшується на пропорційну суму.

Якщо дорожньо-транспортна пригода негативно вплинула на майно третьої особи, страхова компанія повинна буде оплатити вартість експертного висновку, який зазвичай виконує страхова компанія за рахунок страхувальника. Якщо цей вид експертизи проводиться організаціями, які мають спеціальний дозвіл (ліцензію) на здійснення судово-експертної діяльності, і залучені особи не досягли згоди щодо розміру збитку, додаткова експертиза проводиться за рахунок страхувальника.

Страхова компанія не несе відповідальності за покриття:

- «у разі загрози життю чи здоров'ю власника транспортного засобу, винного у скоєнні ДТП;
- за будь-яке майно (вантаж), яке знаходилося в транспортному засобі страхувальника, яке було пошкоджене або знищено у ході ДТП;
- пошкоджений або знищений транспортний засіб його власникові, винному в ДТП;
- за знищення або забруднення об'єктів довкілля;
- за шкоду, заподіяну пожежею, що виникла поза межами проїзної частини та території, що її оточує;
- за знищення або пошкодження старовинних речей, виробів з цінних металів, дорогоцінного каменю, предмети релігійного значення, колекції картин, письмових творів, цінних паперів тощо;
- якщо ДТП сталася внаслідок умисних дій третьої особи, визнаних такими в установленому порядку;
- якщо дорожньо-транспортна пригода сталася внаслідок масових заворушень і групових порушень громадського порядку, військових конфліктів, стихійного лиха, вибуху боєприпасів, пожежі транспортного засобу, не пов'язаної з цією подією» [8].

У разі настання страхового випадку водій, винуватець дорожньо-транспортної пригоди, зобов'язаний:

- «дотримуватись чинних правил дорожнього руху;
- вжити всіх заходів для мінімізації збитків.
- надавати третім особам відповідну інформацію про ідентифікованого страхувальника та страхову компанію (страхову організацію)» [8].

Повідомити страхову компанію (організацію) протягом трьох днів про настання страхового випадку, надати письмовий опис обставин дорожньо-транспортної пригоди, страховий поліс, а в разі необхідності пред'явити транспортний засіб для огляду та оцінки. Якщо страхувальник не зміг виконати запитані дії з непов'язаної причини, він повинен це документально підтвердити.

Автостраховання відіграє важливу роль у забезпеченні фінансової стабільності власників транспортних засобів та сприянні більш ефективному плануванню витрат. Розуміння основ автостраховання та грамотний вибір страхових компаній та полісів дозволяє уникнути ризику та отримати якісну допомогу при настанні страхового випадку.

Страховання автомобілів має велике значення в Україні, оскільки є важливою складовою захисту фінансових інтересів власників транспортних засобів. Встановлюючи точне розуміння страхових ризиків і впроваджуючи надійний процес андеррайтингу, страхові компанії можуть надавати надійне покриття, тим самим забезпечуючи фінансову стабільність для окремих осіб і суспільства в цілому.

2 Аналітико-практичні аспекти автотранспортного страхування

2.1 Аналіз сучасного стану ринку автотранспортного страхування та фінансово-господарської діяльності ПрАТ «СК «Євроінс Україна» за 2021-2023 роки

Страховий ринок відіграє вирішальну роль у забезпеченні фінансової безпеки та ефективному реагуванні на непередбачені події, забезпечуючи безперебійне функціонування бізнесу без серйозних фінансових збитків. Протягом усього розвитку країни були як періоди зростання, так і кризові періоди, які негативно вплинули на всі сектори економіки, в тому числі і на страховий ринок. Після спалаху коронавірусної хвороби український страховий ринок зіткнувся з новими викликами. З початку повномасштабної війни 24 лютого 2022 року через вторгнення росії ситуація стала ще більш невизначеною. Розширення небезпечних зон по всій країні призвело до економічної кризи, яка різними способами вплинула на страхові компанії. У перші місяці воєнного стану ключовими питаннями були переведення працівників і впровадження дистанційної роботи, розірвання контрактів і відстрочка платежів. Ці виклики призвели до зниження надходжень премій, пошкодження майна та труднощів із врегулюванням страхових претензій і вирішенням спорів, особливо в активних конфліктних зонах. Однак досвід, отриманий під час попередньої коронакризи, дозволив швидко перейти до онлайн-операцій і спростити процедури врегулювання страхових випадків. Це дозволило скоординувати зусилля та продовжувати роботу навіть у надзвичайно складних умовах.

На страховому ринку України продовжує скорочуватися кількість страхових компаній як тих, що спеціалізується на страхуванні життя (СК life) так і страхових компаній, що спеціалізуються на ризикових видах страхування (СК non-life) (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1 – Динаміка кількості страхових компаній, які працюють на страховому ринку України продовж 2021-2023 років

Кількість страхових компаній	Роки			Абсолютне відхилення(+,-), тис. грн		Відносне відхилення, %	
	2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022	2022/2021	2023/2022
Всього СК	155	128	101	-27	-27	-17,42	-21,09
СК non-life	142	116	89	-26	-27	-18,31	-23,28
СК life	13	12	12	-1	0	-7,69	0

Джерело: розрахунки автора на основі даних [24]

Як видно з таблиці 2.1 протягом аналізованого періоду в Україні кількість страхових компаній зменшилося на 54 страховика. В 2021 році було 142 СК non-life і 13 СК life, у 2022 році – 116 СК non-life і 12 СК life та у 2023 році 89 СК non-life і 12 СК non-life. Скорочення кількості страховиків на ринку України, відбувається внаслідок непрозорої структури власності, неподання звітності, недотримання нормативів, падіння ринку.

Протягом досліджуваного періоду в рамках страхової галузі відбулися помітні трансформації. Зокрема, суттєво знизилися показники за окремими видами страхування, зокрема такі види страхування як туристичне, авіаційне, майнове, протипожежне, КАСКО, значно скоротилися. Втім є страхові продукти, які не лише зросли за обсягами, а й стали локомотивами для усього страхового ринку. Це стосується в першу чергу такого виду страхування як міжнародне страхування цивільної відповідальності власників наземних транспортних засобів («Зелена карта»).

Проаналізуємо основні показники ринку автотранспортного страхування в розрізі добровільного страхування наземних транспортних засобів, страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (за внутрішніми договорами) та страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (за міжнародними договорами).

Динаміка показників страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів за внутрішніми договорами у 2021-2023 роках наведена таблиці 2.2

Таблиця 2.2 – Динаміка показників страхування ОСЦПВ за внутрішніми договорами у 2021-2023 роках

Показники	Роки, млн грн			Відносне відхилення (приріст / зменшення), %	
	2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022
Валові надходження страхових платежів (премій, внесків)	7008,50	6945,17	8656,91	-0,90	24,65
Частки страхових платежів (премій, внесків), які повертаються страхувальникам (перестраховальникам)	104,28	96,65	115,06	-7,32	19,05
Частки страхових платежів (премій, внесків), які сплачуються перестраховикам	510,97	404,18	626,35	-20,90	54,97
Страхові виплати/відшкодування	3524,26	2781,36	3808,66	-21,08	36,94
Частки страхових виплат/відшкодувань, компенсовані перестраховиками	242,06	197,35	305,31	-18,47	54,70
Витрати, пов'язані з укладанням та пролонгацією договорів перестраховання	1108,63	1196,80	1531,25	7,95	27,95
Витрати, пов'язані з укладанням та пролонгацією договорів перестраховання	0	0,05	0	0	0
Витрати, пов'язані з регулюванням страхових випадків (ліквідаційні витрати), які сталися у звітному періоді	125,79	94,70	131,38	-24,72	38,73
Витрати, що здійснюються у зв'язку з регулюванням страхових випадків (ліквідаційні витрати), які сталися в попередніх звітних періодах	4,01	4,31	6,10	7,48	41,53

Джерело: розрахунки автора на основі даних [24]

Валові надходження страхових платежів у 2022 році зменшилися на 0,9 %, порівняно з 2021 роком, і склали 6945,17 млн грн. У 2023 році валові надходження страхових платежів, порівняно з 2022 роком, зросли на 24,65 % і склали 8656,91 млн грн (рисунок 2.2).

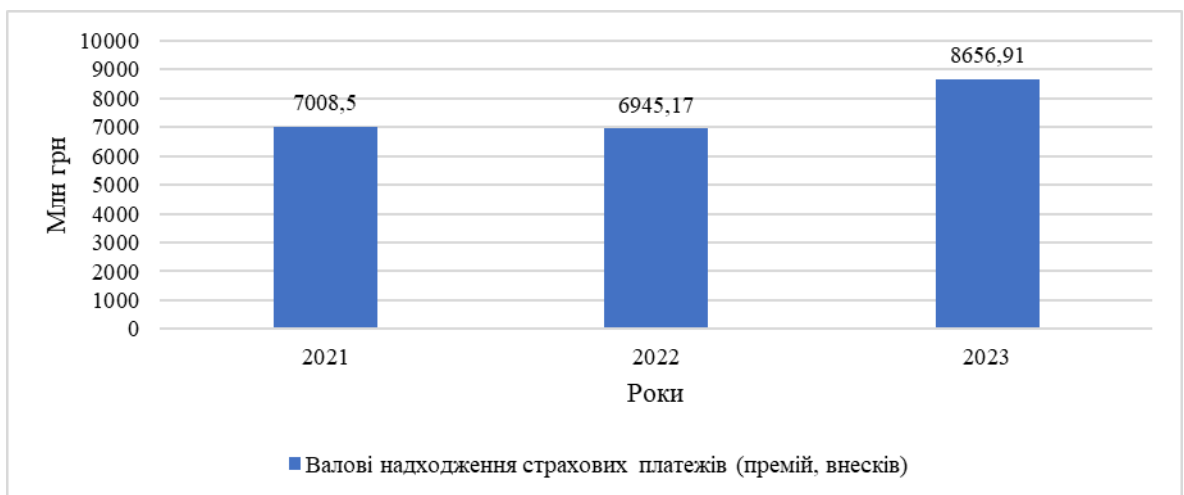

Рисунок 2.1 – Динаміка валових надходжень страхових платежів за 2021-2023 роки

Частка платежів, що повертаються страхувальникам, у 2022 році зменшилися на 7,32 %, порівняно з 2021 роком, і склали 96,65 млн грн. У 2023 році частка платежів, що повертаються страхувальникам, порівняно з 2022 роком, зросли на 19,05 % і склали 115,06 млн грн.

Частка платежів, що сплачуються перестраховикам, у 2022 році зменшилися на 20,9 %, порівняно з 2021 роком, і склали 404,18 млн грн. У 2023 році частка платежів, що сплачується перестраховикам, порівняно з 2022 роком, значно зросли на 54,97 % і склали 626,35 млн грн.

Страхові виплати/відшкодування у 2022 році зменшилися на 21,08 %, порівняно з 2021 роком, і склали 2781,36 млн грн. У 2023 році страхові виплати/відшкодування, порівняно з 2022 роком, зросли на 36,94 % і склали 3808,66 млн грн (рисунок 2.2).

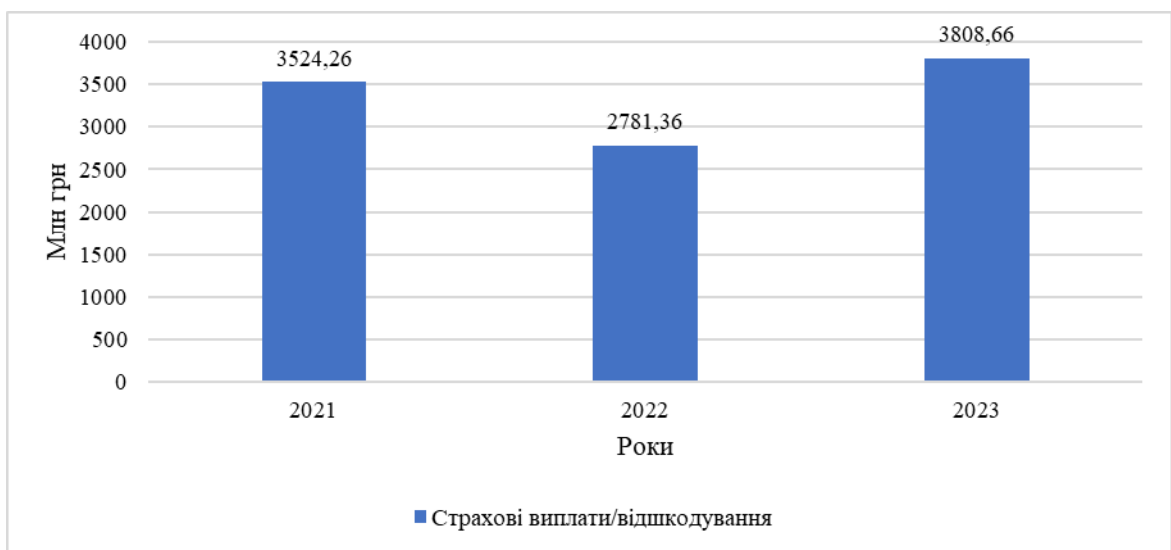

Рисунок 2.1 – Страхові виплати за 2021-2023 роки

Джерело: побудовано на основі даних таблиці 2.2

Частка виплат, компенсованих перестраховиками, у 2022 році зменшилися на 18,47 %, порівняно з 2021 роком, і склали 197,35 млн грн. У 2023 році частка виплат, компенсованих перестраховиками, порівняно з 2022 роком, зросли на 54,7 % і склали 305,31 млн грн.

Витрати, пов'язані з укладанням та пролонгацією договорів перестраховання, у 2022 році зросли на 7,95 %, порівняно з 2021 роком, і

склали 1196,8 млн грн. У 2023 році витрати, пов'язані з укладанням та пролонгацією договорів перестраховання, порівняно з 2022 роком, зросли на 27,95 % і склали 1531,25 млн грн.

Витрати на врегулювання збитків, які сталися у звітному періоді, у 2022 році зменшилися на 24,72 %, порівняно з 2021 роком, і склали 94,7 млн грн. У 2023 році витрати на врегулювання збитків, які сталися у звітному періоді, порівняно з 2022 роком, зросли на 38,73 % і склали 131,38 млн грн.

Витрати на врегулювання збитків, які сталися в попередніх звітних періодах, у 2022 році зросли на 7,48 %, порівняно з 2021 роком, і склали 4,31 млн грн. У 2023 році витрати на врегулювання збитків, які сталися в попередніх звітних періодах, порівняно з 2022 роком, зросли на 41,53 % і склали 6,1 млн грн.

Вивчивши основні показники розвитку ринку обов'язкового страхування власників наземних транспортних засобів, ми помітили, що протягом 2023 року спостерігалось зростання цих первинних показників, що свідчить про відновлення ринку після жорстких карантинних заходів. І також навпаки, у 2022 році ринок ОСЦПВ суттєво скоротився, головною причиною цього є повномасштабне вторгнення та ведення росією бойових дій на території України, що в свою чергу призведе до знищення або пошкодження значної кількості техніки, велика кількість транспортних засобів була залишена власниками або відібрана бойовиками в період тимчасової окупації територій агресором, крім того, значна кількість громадян України залишили територію України за допомогою різних транспортних засобів, хтось виїхали до інших країн на власному автотранспорті.

Динаміка показників страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (за міжнародними договорами) у 2021-2023 роках наведена у таблиці 2.3

Валові надходження страхових платежів у 2022 році значно зросли, а саме на 122,47 %, порівняно з 2021 роком, і склали 4034,44 млн грн. У 2023 році також спостерігалось зростання валових надходження страхових платежів на 25,97 %, обсяг яких склав 5082,21 млн грн.

Таблиця 2.3 – Динаміка страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (за міжнародними договорами) за 2021-2023 роки

Показники	Роки, млн грн			Відносне відхилення (приріст / зменшення), %	
	2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022
Валові надходження страхових платежів (премій, внесків)	1813,50	4034,44	5082,21	122,47	25,97
Частки страхових платежів (премій, внесків), які повертаються страхувальникам (перестраховальникам)	43,34	56,11	93,64	29,46	66,89
Частки страхових платежів (премій, внесків), які сплачуються перестраховикам	660,74	936,80	1215,22	41,78	29,72
Страхові виплати/відшкодування	622,09	793,71	1879,02	27,59	136,74
Частки страхових виплат/відшкодувань, компенсовані перестраховиками	262,34	270,42	507,97	3,08	87,84
Витрати, пов'язані з укладанням та пролонгацією договорів перестраховання	394,32	828,81	1176,76	110,19	41,98
Витрати, пов'язані з укладанням та пролонгацією договорів перестраховання	1,41	3,30	4,12	134,04	24,85
Витрати, пов'язані з регулюванням страхових випадків (ліквідаційні витрати), які сталися у звітному періоді	3,14	4,47	7,87	42,36	76,06
Витрати, що здійснюються у зв'язку з регулюванням страхових випадків (ліквідаційні витрати), які сталися в попередніх звітних періодах	3,02	2,32	6,40	-23,18	175,86

Джерело: розрахунки автора на основі даних [24]

Частка платежів, що повертаються страхувальникам, у 2022 році зросла на 29,46 %, порівняно з 2021 роком, і склали 56,11 млн грн. У 2023 році частка платежів, що повертаються страхувальникам, знову зросли на 66,89 % і склали 93,64 млн грн.

Частка платежів, що сплачуються перестраховикам, у 2022 році зросла на 41,78 %, порівняно з 2021 роком, і склали 93608 млн грн. У 2023 році частка платежів, що сплачується перестраховикам, знову значно зросли на 29,72 % і склали 1215,22 млн грн.

Страхові виплати/відшкодування у 2022 році зросли на 27,59 %, порівняно з 2021 роком, і склали 793,71 млн грн. У 2023 році страхові виплати/відшкодування, знову зросли на 136,74 % і склали 1879,02 млн грн.

Частка виплат, компенсованих перестраховиками, у 2022 році зросла на 30,8%, порівняно з 2021 роком, і склали 270,42 млн грн. У 2023 році частка

виплат, компенсованих перестраховиками, значно зросли на 87,84 % і склали 507,97 млн грн.

Витрати, пов'язані з укладанням та пролонгацією договорів перестраховування, у 2022 році зросли на 110,19 %, порівняно з 2021 роком, і склали 828,81 млн грн. У 2023 році витрати, пов'язані з укладанням та пролонгацією договорів перестраховування, знову зросли на 41,98 % і склали 1176,76 млн грн.

Витрати на врегулювання збитків, які сталися у звітному періоді, у 2022 році зросли на 42,36 %, порівняно з 2021 роком, і склали 4,47 млн грн. У 2023 році витрати на врегулювання збитків, які сталися у звітному періоді, знову зросли на 76,06 % і склали 7,87 млн грн.

Витрати на врегулювання збитків, які сталися в попередніх звітних періодах, у 2022 році зменшилися на 23,18 %, порівняно з 2021 роком, і склали 2,32 млн грн. У 2023 році витрати на врегулювання збитків, які сталися в попередніх звітних періодах, порівняно з 2022 роком, зросли на 175,86 % і склали 6,40 млн грн.

Розглянемо показники страхування наземного транспорту за добровільними програмами у 2021-2023 роках (таблиця 2.4).

На основі таблиці можна зробити такі висновки, що валові надходження страхових платежів у 2022 році зменшилися на 18,13 %, порівняно з 2021 роком, і склали 9058,42 млн грн. У 2023 році валові надходження страхових платежів, порівняно з 2022 роком, зросли на 25,91 % і склали 11405,36 млн грн.

Частка платежів, що повертаються страхувальникам, у 2022 році зросли на 45,35 %, порівняно з 2021 роком, і склали 625,30 млн грн. У 2023 році частка платежів, що повертаються страхувальникам, порівняно з 2022 роком, зменшилися на 14,29 % і склали 535,94 млн грн.

Частка платежів, що сплачуються перестраховикам, у 2022 році зменшилися на 55,74 %, порівняно з 2021 роком, і склали 420,77 млн грн. У 2023 році частка платежів, що сплачується перестраховикам, порівняно з 2022 роком, знову зменшилося на 8,37 % і склали 385,55 млн грн.

Таблиця 2.4 – Динаміка показників страхування наземного транспорту за добровільними програмами у 2021-2023 роках

Показники	Роки, млн грн			Відносне відхилення (приріст / зменшення), %	
	2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022
Валові надходження страхових платежів (премій, внесків)	11064,56	9058,42	11405,36	-18,13	25,91
Частки страхових платежів (премій, внесків), які повертаються страхувальникам (перестраховальникам)	430,20	625,30	535,94	45,35	-14,29
Частки страхових платежів (премій, внесків), які сплачуються перестраховикам	950,75	420,77	385,55	-55,74	-8,37
Страхові виплати/відшкодування	4994,79	3928,80	4811,88	-21,34	22,48
Частки страхових виплат/відшкодувань, компенсовані перестраховиками	478,04	341,28	247,14	-28,61	-27,58
Витрати, пов'язані з укладанням та пролонгацією договорів перестраховання	3073,86	2784,81	3064,87	-9,40	10,06
Витрати, пов'язані з укладанням та пролонгацією договорів перестраховання	5,70	0,89	3,98	-84,39	347,19
Витрати, пов'язані з регулюванням страхових випадків (ліквідаційні витрати), які сталися у звітному періоді	72,92	55,22	57,54	-24,27	4,20
Витрати, що здійснюються у зв'язку з регулюванням страхових випадків (ліквідаційні витрати), які сталися в попередніх звітних періодах	3,35	1,93	2,24	-42,39	16,06

Джерело: розрахунки автора на основі даних [24]

Страхові виплати/відшкодування у 2022 році зменшилися на 21,34 %, порівняно з 2021 роком, і склали 3928,8 млн грн. У 2023 році страхові виплати/відшкодування, порівняно з 2022 роком, зросли на 22,48 % і склали 4811,88 млн грн.

Частка виплат, компенсованих перестраховиками, у 2022 році зменшилися на 28,61 %, порівняно з 2021 роком, і склали 341,28 млн грн. У 2023 році частка виплат, компенсованих перестраховиками, порівняно з 2022 роком, знову зменшилося на 27,58 % і склали 247,14 млн грн.

Витрати, пов'язані з укладанням та пролонгацією договорів перестраховання, у 2022 році зменшилися на 9,40 %, порівняно з 2021 роком, і склали 2784,81 млн грн. У 2023 році витрати, пов'язані з укладанням та пролонгацією договорів перестраховання, порівняно з 2022 роком, зросли на 10,06 % і склали 3064,87 млн грн.

Витрати на врегулювання збитків, які сталися у звітному періоді, у 2022 році зменшилися на 24,27 %, порівняно з 2021 роком, і склали 55,22 млн грн. У 2023 році витрати на врегулювання збитків, які сталися у звітному періоді, порівняно з 2022 роком, зросли на 4,2 % і склали 57,54 млн грн.

Витрати на врегулювання збитків, які сталися в попередніх звітних періодах, у 2022 році зменшилися на 42,39 %, порівняно з 2021 роком, і склали 1,93 млн грн. У 2023 році витрати на врегулювання збитків, які сталися в попередніх звітних періодах, порівняно з 2022 роком, зросли на 16,06 % і склали 2,24 млн грн.

У 2021-2023 роках ринок страхування в Україні стикається з значними перешкодами, спричиненими пандемією COVID-19 та війною. З початком війни спостерігалось зниження обсягів продажів страхових полісів, особливо в сегменті КАСКО, що погано впливає на економіку. Проте, в другій половині 2023 року, ринок автострахування почав поступово відновлюватися, що помітно видно по показниках. Страхові компанії продемонстрували надзвичайну гнучкість і спритність у швидкому відновленні своїх бізнес-операцій. В результаті вони успішно продовжують обслуговувати своїх клієнтів і забезпечувати їх фінансовий захист. Впровадження дистанційних операцій і оптимізація процедур врегулювання страхових претензій зіграли вирішальну роль у стабілізації та просуванні ринку вперед.

Вивчивши сучасний стан розвитку вітчизняного ринку автострахування, проаналізуємо фінансово-економічний стан ПрАТ СК «Євроінс Україна» у 2021-2023 роках.

З 1992 року СК «Євроінс Україна» працює на ринку України та входить до складу болгарської Euroinsurance Group AD, яка є однією з найбільших незалежних страхових компаній у країнах Центральної, Східної та Південно-Східної Європи.

«Євроінс Україна» є універсальною страховою компанією, яка має близько 100 представництв по країні, що дозволяє охопити значну частину страхувальників. Компанія активно розширює портфель автострахування, медичного страхування, страхування майна та вантажів для фізичних та

юридичних осіб, є членом МТСБУ та одним з лідерів страхового ринку України [5].

Проаналізуємо обсяг та динаміку активів ПрАТ СК «Євроінс Україна» за 2021-2023 роки (таблиця 2.5).

Таблиця 2.5 – Динаміка активів балансу ПрАТ СК «Євроінс Україна» у 2021-2023 роках

Активи	Роки, тис. грн			Абсолютне відхилення (+,-), тис. грн		Відносне відхилення, %	
	2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022	2022/2021	2023/2022
Необоротні активи							
Нематеріальні активи	25118	28515	28279	3397	-236	13,52	-0,83
Основні засоби	60817	58126	51651	-2691	-6475	-4,42	-11,14
Інші фінансові інвестиції	44249	68066	32938	23817	-35128	53,82	-51,61
Відстроченні податкові активи	2387	10858	5089	8471	-5769	354,88	-53,13
Відстроченні аквізацийні витрати	66483	119956	77953	53473	-42003	80,43	-35,02
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	52116	88236	109548	36120	21312	69,31	24,15
Усього у розділі	251170	373757	305458	122587	-68299	48,81	-18,27
Оборотні активи							
Виробничі запаси	1694	2244	1486	550	-758	32,47	-33,78
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	75479	80049	98127	4570	18078	6,05	22,58
Дебіторська заборгованість за розрахунками	1547	10550	10041	9003	-509	581,97	-4,82
Поточні фінансові інвестиції	78462	135816	133940	57354	-1876	73,10	-1,38
Гроші та їх еквівалент	118601	176783	287885	58182	111102	49,06	62,85
Частка перестраховика у страхових резервах	80621	104269	402607	23648	298338	29,33	286,12
Усього у розділі	356404	509711	934086	153307	424375	43,01	83,26
Баланс	612990	886411	1248339	273421	361928	44,60	40,83

Джерело: розрахунки автора на основі даних [37, 38, 39]

На основі проведених розрахунків зробимо висновок, що у 2022 році нематеріальні активи ПрАТ СК «Євроінс Україна», у порівнянні з 2021 роком, зросли на 13,52 % або на 3397 тис. грн і склали 28515 тис. грн. У 2023 році, в порівнянні з 2022 роком, обсяг нематеріальних активів зменшився на 0,83 % або на 236 тис. грн і склав 28279 тис. грн.

Основні засоби страхової компанії у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зменшилися на 4,42 % або на 2691 тис. грн і склали 58126 тис. грн. У 2023 році вартість основних засобів знову зменшилася на 11,14 % або на 6475 тис. грн і склала 51651 тис. грн.

Інші фінансові інвестиції страхової компанії у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зросли на 53,82 % або на 23817 тис. грн і склали 32938 тис. грн. У 2023 році інші фінансові інвестиції зменшилися на 51,61 % або на 35128 тис. грн і склали 23817 тис. грн.

Відстроченні податкові активи страхової компанії у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зросли на 354,88 % або на 8471 тис. грн і склали 10858 тис. грн. У 2023 році відстроченні податкові активи зменшилися на 53,13 % або на 5769 тис. грн і склали 5089 тис. грн.

Відстроченні аквізацийні витрати страхової компанії у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зросли на 80,43 % або на 53473 тис. грн і склали 119956 тис. грн. У 2023 році відстроченні аквізацийні витрати зменшилися на 35,02 % або на 42003 тис. грн і склали 77953 тис. грн.

Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах страхової компанії у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зросли на 69,31 % або на 36120 тис. грн і склали 88236 тис. грн. У 2023 році залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах зросли на 24,15 % або на 21312 тис. грн і склали 109548 тис. грн.

Необоротні активи мають тенденцію до зростання протягом трьох років і досягли найбільшого значення в 2022 році – 373757 тис. грн. У 2023 році відбулося зниження до 305458 тис. грн, порівняно з попереднім роком, але значення показника все одно залишилося вище, ніж у 2021 році (рисунок 2.3).

Виробничі запаси страхової компанії у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зросли на 32,47 % або на 550 тис. грн і склали 2244 тис. грн. У 2023 році виробничі запаси зменшилися на 33,78 % або на 758 тис. грн і склали 1486 тис. грн.

Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги страхової компанії у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зросла на 6,05 % або на 4570 тис. грн і склала 80049 тис. грн. У 2023 році дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги зросла на 22,58 % або на 18078 тис. грн і склала 98127 тис. грн.

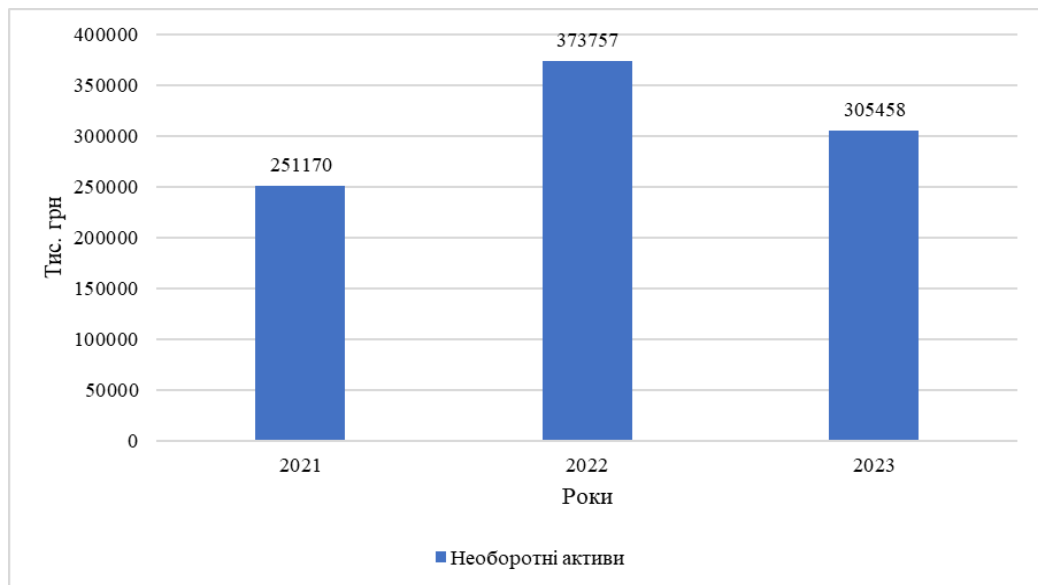

Рисунок 2.3 – Динаміка необоротних активів ПрАТ СК «Євроінс Україна» за 2021-2023 роки

Джерело: розрахунки автора на основі даних таблиці 2.5

Дебіторська заборгованість за розрахунками страхової компанії у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зросли на 581,97 % або на 9003 тис. грн і склали 10550 тис. грн. У 2023 році дебіторська заборгованість за розрахунками зменшилася на 4,82 % або на 509 тис. грн і склала 10041 тис. грн.

Поточні фінансові інвестиції страхової компанії у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зросли на 73,10 % або на 57354 тис. грн і склали 135816 тис. грн. У 2023 році поточні фінансові інвестиції зменшилася на 1,38 % або на 1876 тис. грн і склали 133940 тис. грн.

Гроші та їх еквівалент страхової компанії у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зросли на 49,06 % або на 58182 тис. грн і склали 176783 тис. грн. У 2023 році гроші та їх еквівалент зросли на 62,85 % або на 111102 тис. грн і склали 287885 тис. грн.

Частка перестраховика у страхових резервах страхової компанії у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зросла на 29,33 % або на 23648 тис. грн і склала 104269 тис. грн. У 2023 році частка перестраховика у страхових резервах зросла на 286,12 % або на 298338 тис. грн і склала 402607 тис. грн.

Динаміка оборотних активів ПрАТ СК «Євроінс Україна» за 2021-2023 роки наведена на рисунку 2.4.

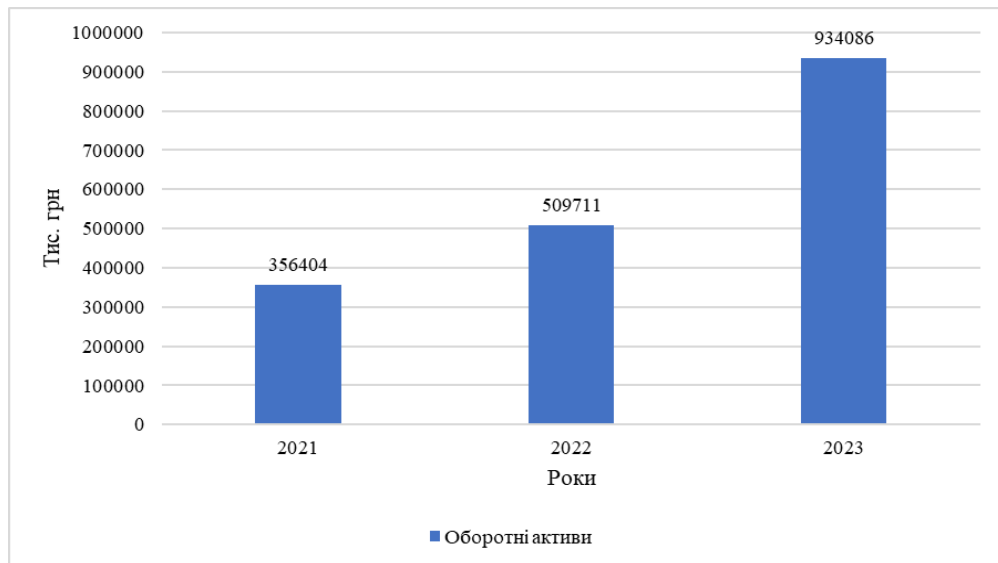

Рисунок 2.4 – Динаміка оборотних активів ПрАТ СК «Євроінс Україна» за 2021-2023 роки

Джерело: розрахунки автора на основі даних таблиці 2.5

Проаналізувавши активи страхової компанії вивчимо динаміку пасиву балансу ПрАТ СК «Євроінс Україна» у 2021-2023 роках (таблиця 2.6).

На основі проведених розрахунків зробимо висновок, що у 2022 році зареєстрований капітал ПрАТ СК «Євроінс Україна», у порівнянні з 2021 роком, зріс на 6,36 % або на 4956 тис. грн і склав 82935 тис. грн. У 2023 році, показник не змінився і залишився 82935 тис. грн.

Капітал у дооцінках страхової компанії у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зменшилися на 3,33 % або на 16052 тис. грн і склав 46586 тис. грн. У 2023 році капітал у дооцінках знову зменшилися на 8,73 % або на 4067 тис. грн і склав 42519 тис. грн.

Додатковий капітал страхової компанії у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зріс на 50% або на 47309 тис. грн і склав 141923 тис. грн. У 2023 році показник не змінився і залишився 141923 тис. грн.

Таблиця 2.6 – Динаміка пасиву балансу ПрАТ СК «Євроінс Україна» за 2021-2023 роки

Пасиви	Роки, тис. грн			Абсолютне відхилення(+,-), тис. грн		Відносне відхилення, %	
	2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022	2022/2021	2023/2022
Власний капітал							
Зареєстрований капітал	77979	82935	82935	4956	0	6,36	0,00
Капітал у дооцінках	48191	46586	42519	-1605	-4067	-3,33	-8,73
Додатковий капітал	94614	141923	141923	47309	0	50,00	0,00
Емісійний дохід	66769	114078	114078	47309	0	70,85	0,00
Резервний капітал	6894	9996	9996	3102	0	45,00	0,00
Нерозподілений прибуток	-32009	35507	67526	67516	32019	-210,93	90,18
Інші резерви	17345	18194	15425	849	-2769	4,89	-15,22
Усього у розділі	279783	449219	474402	169436	25183	60,56	5,61
Довгострокові зобов'язання і забезпечення							
Страхові резерви	284111	442804	686769	158693	243965	55,86	55,10
Усього у розділі	284111	442804	686769	158693	243965	55,86	55,10
Поточні зобов'язання і забезпечення							
Поточна кредиторська заборгованість за:							
товари, роботи, послуги	6729	8044	13299	1315	5255	19,54	65,33
розрахунками з бюджетом	3034	10619	7096	7585	-3523	250,00	-33,18
у тому числі з податку на прибуток	3016	10362	7070	7346	-3292	243,57	-31,77
розрахунками зі страхування	424	730	376	306	-354	72,17	-48,49
розрахунками з оплати праці	1391	1780	1419	389	-361	27,97	-20,28
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	8477	10719	8368	2242	-2351	26,45	-21,93
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	674	1257	1525	583	268	86,50	21,32
Поточні забезпечення	10019	9616	18002	-403	8386	-4,02	87,21
Інші поточні зобов'язання	82117	65701	151161	-16416	85460	-19,99	130,07
Усього у розділі	115881	118828	208316	2947	89488	2,54	75,31
Баланс	612990	886411	1248339	273421	361928	44,60	40,83

Джерело: розрахунки автора на основі даних [37, 38, 39]

Емісійний дохід страхової компанії у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зріс на 70,85 % або на 47308 тис. грн і склав 114078 тис. грн. У 2023 показник не змінився і залишився 114078 тис. грн.

Резервний капітал страхової компанії у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зріс на 45 % або на 3102 тис. грн і склав 9996 тис. грн. У 2023 показник не змінився і залишився 9996 тис. грн.

Нерозподілений прибуток страхової компанії у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зменшилися на 210,93 % або на 67526 тис. грн і склав 35507 тис. грн. У 2023 році нерозподілений прибуток зріс на 90,183 % або на 32019 тис. грн і склав 67526 тис. грн.

Інші резерви страхової компанії у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зросли на 4,89 % або на 849 тис. грн і склали 18194 тис. грн. У 2023 році інші резерви зменшилися на 15,22 % або на 2769 тис. грн і склали 15425 тис. грн.

Динаміка власного капіталу ПрАТ СК «Євроінс Україна» у 2021-2023 роках наведена на рисунку 2.5

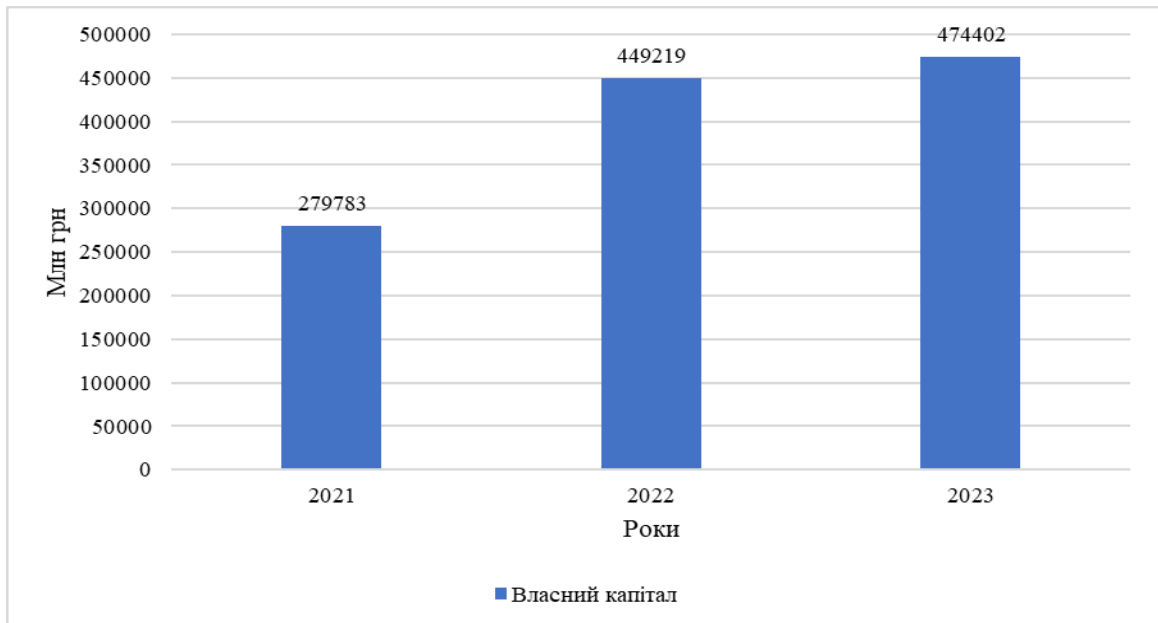

Рисунок 2.5 – Динаміка власного капіталу ПрАТ СК «Євроінс Україна» у 2021-2023 роках

Джерело: розрахунки автора на основі даних таблиці 2.6

З діаграми видно, що ПрАТ «Євроінс Україна» є фінансово потужною компанією, яка має позитивний приріст власного капіталу.

Страхові резерви страхової компанії у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зросли на 55,86 % або на 158693 тис. грн і склали 442804 тис. грн. У 2023 році страхові резерви ще зросли на 55,10 % або на 243965 тис. грн і склали 686769 тис. грн.

Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги страхової компанії у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зросла на 19,54 % або на 1315 тис. грн і склала 8044 тис. грн. У 2023 році поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги знову зросли на 65,33 % або на 5255 тис. грн і склала 13299 тис. грн.

Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом страхової компанії у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зросла на 250 % або на 7585 тис. грн і склала 10619 тис. грн. У 2023 році її обсяг зменшився на 33,18 % або на 3523 тис. грн і склав 7096 тис. грн.

Поточна кредиторська заборгованість з податку на прибуток страхової компанії у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зросла на 243,57 % або на 7346 тис. грн і склала 10362 тис. грн. У 2023 році поточна кредиторська заборгованість з податку на прибуток зменшилися на 31,77 % або на 3292 тис. грн і склала 7070 тис. грн.

Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зросла на 72,17 % або на 306 тис. грн і склала 703 тис. грн. У 2023 році поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування зменшилися на 48,49 % або на 354 тис. грн і склала 376 тис. грн.

Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці страхової компанії у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зросла на 27,97 % або на 389 тис. грн і склала 1780 тис. грн. У 2023 році поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці зменшилися на 20,28 % або на 361 тис. грн і склала 1419 тис. грн.

Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами страхової компанії у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зросла на 26,45% або на 2242 тис. грн і склала 10719 тис. грн. У 2023 році поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами зменшилися на 21,93 % або на 2351 тис. грн і склала 8368 тис. грн.

Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю страхової компанії у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зросла на 86,50 % або на 583 тис. грн і склала 1257 тис. грн. У 2023 році поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю знову зросла на 21,32 % або на 286 тис. грн і склала 1525 тис. грн.

Поточні забезпечення страхової компанії у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зменшилися на 4,02 % або на 403 тис. грн і склали 9616 тис. грн. У 2023

році поточні забезпечення зросли на 87,21 % або на 8386 тис. грн і склали 18002 тис. грн.

Інші поточні зобов'язання страхової компанії у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зменшилися на 19,99% або на 16416 тис. грн і склали 65701 тис. грн. У 2023 році інші поточні зобов'язання зросли на 130,07 % або на 85460 тис. грн і склали 151161 тис. грн

Проаналізуємо фінансові результати діяльності страхової компанії за останні три роки (таблиця 2.7).

Таблиця 2.7 – Динаміка фінансових результатів діяльності ПрАТ СК «Євроінс Україна» за 2021-2023 роки

Показники	Роки, тис. грн			Абсолютне відхилення(+,-), тис. грн		Відносне відхилення, %	
	2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022	2022/2021	2023/2022
Чисті зароблені страхові премії	246506	394321	390894	147815	-3427	59,96	-0,01
Премії підписані, валова сума	344239	583579	469125	239340	-114454	69,53	-0,2
Премії, передані у перестраховування	79328	130980	98069	51652	-32911	65,11	-0,25
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	17199	27542	26617	10343	-925	60,14	-0,03
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	85419	147099	133332	61680	-13767	72,21	-0,09
Валовий прибуток	143888	219680	230945	75792	11265	52,67	0,05
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	7525	-16440	-13820	-23965	2620	-318,47	-0,16
Інші операційні доходи	24256	43008	47759	18752	4751	77,31	0,11
Адміністративні витрати	35394	42563	41590	7169	-973	20,25	-0,02
Витрати на збут	117293	194488	185873	77195	-8615	65,81	-0,04
Інші операційні витрати	5009	16096	21188	11087	5092	221,34	0,32
Інші фінансові доходи	29299	12329	21402	-16970	9073	-57,92	0,74
Фінансовий результат до оподаткування	47272	5430	37972	-41842	32542	-88,51	5,99
Витрати (дохід) з податку на прибуток	-9724	-9876	-21620	-152	-11744	1,56	1,19
Чистий фінансовий результат	37548	-4446	16352	-41994	20798	-111,84	4,68

Джерело: розрахунки автора на основі даних [37, 38, 39]

Виходячи з даних, наведених у таблиці, можна зробити висновок, що чисті зароблені страхові премії страхової компанії у 2022 році, у порівнянні з

2021 роком, зросли на 59,96 % або на 147815 тис. грн і склали 394321 тис. грн. У 2023 році чисті зароблені страхові премії зменшилися на 0,01 % або на 3427 тис. грн і склали 390894 тис. грн.

Премії підписані у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зросли на 69,53 % або на 239340 тис. грн і склали 583579 тис. грн. У 2023 році валова сума премій підписаних зменшилися на 0,2 % або на 114454 тис. грн, порівняно з 2022 роком, і склала 469125 тис. грн.

Премії, передані у перестраховання страхової компанії у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зросли на 65,11 % або на 51652 тис. грн і склали 130980 тис. грн. У 2023 році премії, передані у перестраховання зменшилися на 0,25 % або на 32911 тис. грн, порівняно з 2022 роком, і склала 98069 тис. грн.

Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) страхової компанії у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зросла на 60,14 % або на 10343 тис. грн і склала 27542 тис. грн. У 2023 році собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) зменшилися на 0,03 % або на 925 тис. грн порівняно з 2022 роком, і склала 26617 тис. грн.

Чисті понесені збитки за страховими виплатами страхової компанії у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зросли на 72,21 % або на 61680 тис. грн і склали 147099 тис. грн. У 2023 році чисті понесені збитки за страховими виплатами зменшилися на 0,09 % або на 13767 тис. грн, порівняно з 2022 роком, і склали 133332 тис. грн.

Валовий прибуток страхової компанії у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зріс на 52,67 % або на 75792 тис. грн і склав 219680 тис. грн. У 2023 році валовий прибуток збільшився на 0,05 % або на 11265 тис. грн, порівняно з 2022 роком, і склав 230945 тис. грн.

Інші операційні доходи страхової компанії у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зросли на 77,31 % або на 18752 тис. грн і склали 43008 тис. грн. У 2023 році інші операційні доходи зросли на 0,11 % або на 4751 тис. грн і склали 47759 тис. грн.

Адміністративні витрати страхової компанії у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зросли на 20,25 % або на 7169 тис. грн і склали 42563 тис. грн. У

2023 році адміністративні витрати зменшилися на 0,02 % або на 973 тис. грн і склали 41590 тис. грн.

Витрати на збут страхової компанії у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зросли на 65,81 % або на 77195 тис. грн і склали 194488 тис. грн. У 2023 році витрати на збут зменшилися на 0,04 % або на 8615 тис. грн і склали 185873 тис. грн.

Інші операційні витрати страхової компанії у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зросли на 221,34 % або на 11087 тис. грн і склали 16096 тис. грн. У 2023 році інші операційні витрати знову зросли на 0,32 % або на 5092 тис. грн і склали 21188 тис. грн.

Інші фінансові доходи страхової компанії у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зменшилися на 57,92 % або на 16970 тис. грн і склали 12329 тис. грн. У 2023 році інші фінансові доходи зросли на 0,74 % або на 9073 тис. грн і склали 21402 тис. грн.

Фінансовий результат до оподаткування страхової компанії у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зменшилися на 88,51% або на 41842 тис. грн і склали 5430 тис. грн. У 2023 році фінансовий результат до оподаткування зросли на 5,99% або на 32542 тис. грн і склав 37972 тис. грн.

Витрати (дохід) з податку на прибуток страхової компанії у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зросли на 1,56% або на -152 тис. грн і склали -9876 тис. грн. У 2023 році витрати (дохід) з податку на прибуток знову зросли на 1,19% або на 211744 тис. грн і склав 21620 тис. грн.

Чистий фінансовий результат страхової компанії у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зменшився на 111,84 % або на 41994 тис. грн і склали 4446 тис. грн одержаного збитку. У 2023 році чистий фінансовий результат знову збільшився на 4,68 % або на 20798 тис. грн, порівняно з 2022 роком, і склав 16352 тис. грн отриманого прибутку.

Комплексний аналіз фінансово-економічної діяльності ПрАТ СК «Євроінс Україна» за 2021-2023 роки свідчить про суттєвий вплив військових дій та їх наслідків на загальну ефективність діяльності страховика. За аналізований період спостерігається сприятлива динаміка активів і пасивів

страхової компанії. Хоча певні категорії активів і пасивів могли коригуватися, загальна траєкторія демонструє тривалу фінансову стабільність і розширення діяльності компанії. Страхова компанія у 2021 та 2023 роках була прибутковою. У 2022 році за підсумками діяльності отримала збитки. Враховуючи існуючі умови та фактори, що впливають на страхову діяльність в Україні, для страховика вкрай важливо зосередитися на ретельному управлінні страховим портфелем, особливо з точки зору оптимізації та диверсифікації, щоб забезпечити стабільне зростання та підвищити конкурентоспроможність.

2.2 Напрями удосконалення організації автотранспортного страхування ПрАТ «СК «Євроінс Україна»

Сьогодні страхування автотранспорту вважається значущим і важливим інструментом у врегулюванні збитків особистих і службових транспортних засобів. З кожним роком посилюється контроль за попередженням ризиків на транспорті, застосовуються нові підходи та методики, які сприяють запобіганню цим ризикам. Враховуючи збільшення кількості автомобілів, значну інтенсивність руху транспорту, збільшення аварійності на автошляхах України та за її межами, зростання розміру матеріальних збитків та кількості постраждалих ринок автотранспортного страхування потребує реформування, що дозволить як максимально задовільнити попит страхувальників так і підвищити рівень фінансової стійкості страхових компаній, які функціонують у даному сегменті.

Страхова компанія «Євроінс Україна» більше 30 років працює на ринку автострахування України. За ці роки вона зарекомендувала себе, як надійного страхового партнера, що пропонує широкий спектр страхових послуг для фізичних осіб та бізнесу. Програми які пропонує СК Євроінс Україна в галузі автострахування наведені на рисунку 2.6

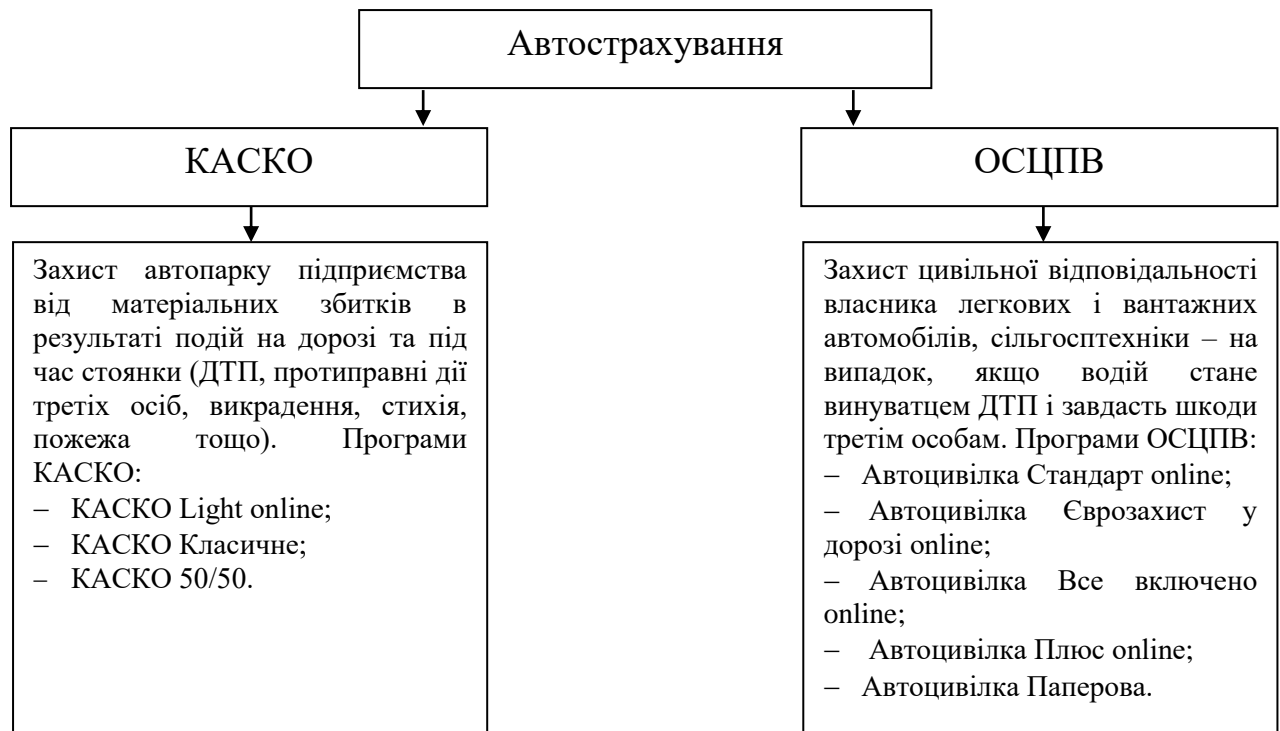

Рисунок 2.6 - Страхові програми автостраховання СК «Євроінс Україна»

Джерело: розрахунки автора на основі даних [25]

Проаналізуємо динаміку показників основних видів автостраховання СК «Євроінс Україна» за 2021-2023 роки в таблицях 2.8 і 2.9.

Таблиця 2.8 – Динаміка показників страхування КАСКО СК «Євроінс Україна» за 2021-2023 роки

Показники	Роки			Абсолютне відхилення(+,-)		Відносне відхилення, %	
	2021	2022	2023	2022/ 2021	2023/ 2022	2022/ 2021	2023/ 2022
Премії, тис. грн	92986	55561	54683	-37 425	-878	-40,25	-1,58
Виплати, тис. грн	55405	32022	25712	-23 383	-6 310	-42,20	-19,71
Кількість укладених договорів, шт.	18945	13982	15136	-4 963	1 154	-26,20	8,25

Джерело: розрахунки автора на основі даних [22]

Аналізуючи таблицю 2.8 можна зробити декілька висновків, що страхові премії за страхуванням КАСКО у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зменшилися на 40,25 % або на 37425 тис. грн і склали 55561 тис. грн. У 2023

році страхові премії знову зменшилися на 1,58 % або на 875 тис. грн і склали 54683 тис. грн (рисунок 2.7).

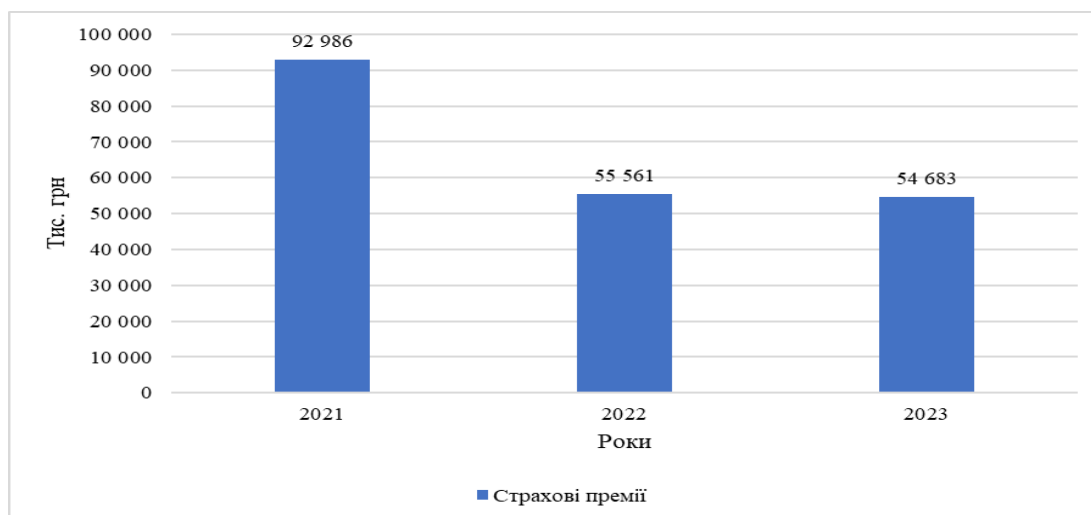

Рисунок 2.7 – Динаміка страхових премій КАСКО за 2021-2023 роки
Джерело: розрахунки автора на основі даних таблиці 2.8

Ситуація з страховими виплатами також пішла на спад. Так у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, їх обсяг зменшився на 42,2 % або на 23383 тис. грн і склав 32022 тис. грн. У 2023 році страхові виплати знову зменшилися на 19,71 % або на 6310 тис. грн і склали 54683 тис. грн (рисунок 2.8).

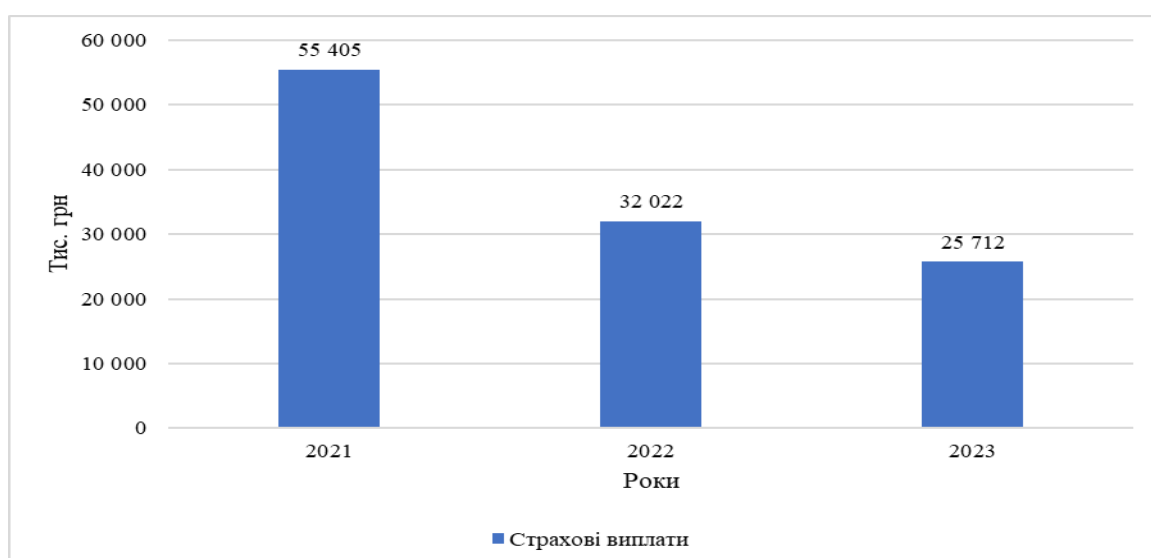

Рисунок 2.8 – Динаміка страхових виплат КАСКО за 2021-2023 роки
Джерело: розрахунки автора на основі даних таблиці 2.8

По кількості укладених договорів ситуація також знижилася це може бути зв'язано з початком війни в державі, у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зменшилися на 26,2% або на -4963 шт. і склали 13982 шт. У 2023 році кількість укладених договорів трохи зросла на 8,25 % або на 1154 шт і склала 15136 шт (рисунок 2.9).

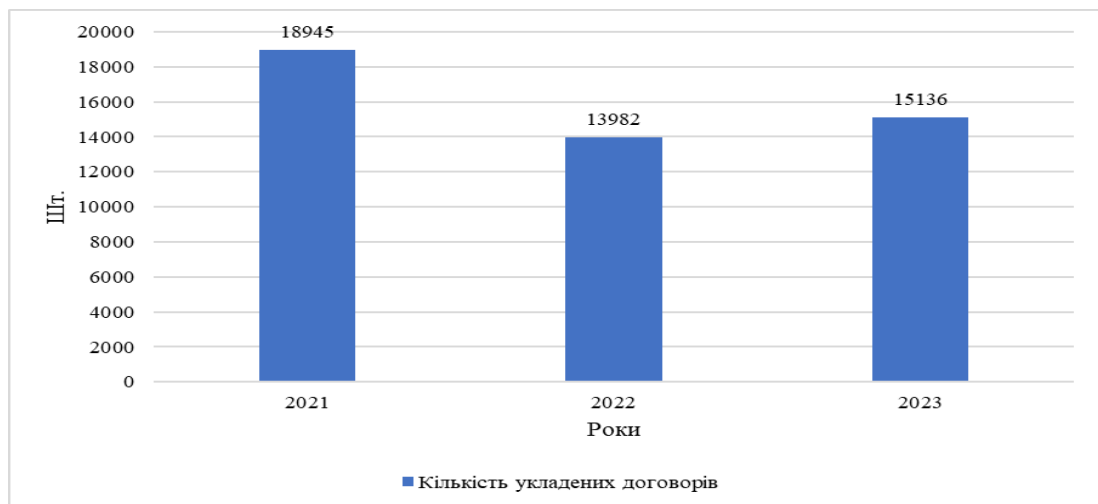

Рисунок 2.9 – Динаміка кількості укладених договорів КАСКО за 2021-2023 роки

Джерело: розрахунки автора на основі даних таблиці 2.8

Проаналізуємо основні показники страхування ОСЦПВ СК «Євроінс Україна» за 2021-2023 роки

Таблиця 2.9 – Динаміка показників страхування ОСЦПВ ПрАТ «СК «Євроінс Україна» за 2021-2023 роки

Показники	Роки			Абсолютне відхилення(+,-)		Відносне відхилення, %	
	2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022	2022/2021	2023/2022
Премії, тис. грн	265396	286 702	356438	21 306	69 736	8,03	24,32
Виплати, тис. грн	104021	117695	170019	13 674	52 324	13,15	44,46
Кількість укладених договорів, шт	105687	119521	157624	13 834	38 103	13,09	31,88

Джерело: розрахунки автора на основі даних [22]

У 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, страхові премії зросли на 8,03 % або на 21306 тис. грн і склали 286702 тис. грн. У 2023 році страхові премії, зросла на 24,32 % або на 69736 тис. грн, порівняно з 2022 роком, і склали 356 438 тис. грн (рисунок 2.10).

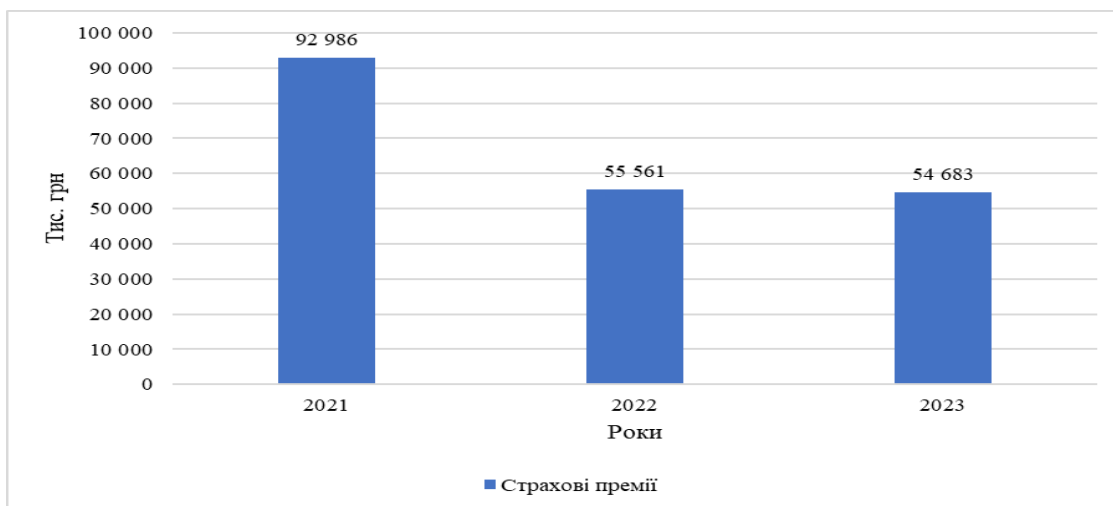

Рисунок 2.10 – Динаміка страхових премій ПрАТ «СК «Євроінс Україна» за договорами ОСЦПВ за 2021-2023 роки

Страхові виплати, у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зросли на 13,15% або на 13674 тис. грн і склали 117695 тис. грн. У 2023 році страхові виплати трохи зросла на 24,32 % або на 38103 тис. грн і склали 157624 тис. грн (рисунок 2.11).

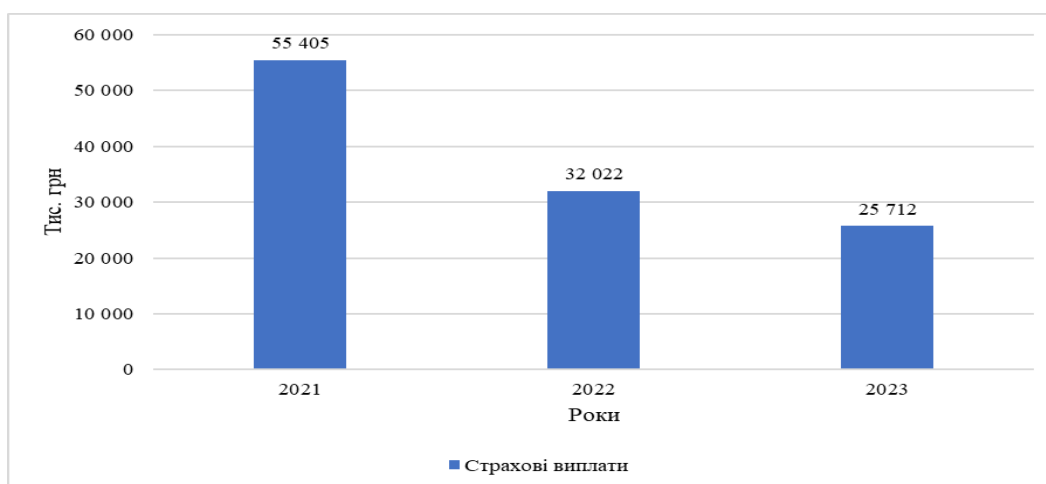

Рисунок 2.11 – Динаміка страхових виплат ПрАТ «СК «Євроінс Україна» за договорами ОСЦПВ за 2021-2023 роки

По кількості укладених договорів ситуація набагато краща, ніж за страхуванням за програмами КАСКО, війна в країні не завадила стабільно триматися страховій компанії на ринку ОСЦПВ. У 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, кількості укладених договорів зросли на 13,09 % або на 13834 шт. і склали 119521 шт. У 2023 році кількість укладених договорів зросла на 31,88 % або на 38103 шт. і склали 157624 шт. (рисунок 2.12).

Рисунок 2.12 – Динаміка кількості укладених договорів за договорами ОСЦПВ за 2021-2023 роки

Джерело: розрахунки автора на основі даних таблиці 2.9

Протягом аналізованого періоду ПрАТ СК «Євроінс Україна» зайняла провідну роль на українському страховому ринку та брала активну участь у ринку автотранспортного страхування. Страхова компанія також є учасником МТСБУ. Проте страхова компанія робить акцент на внутрішнє автотранспортне страхування не надаючи прямих страхових продуктів за системою Зелена карта.

Проаналізуємо рейтинг ПрАТ «СК «Євроінс Україна» на ринку автострахування за 2021-2023 роки в таблиці 2.10

Таблиця 2.10 – Рейтинг ПрАТ «СК «Євроінс Україна» на ринку автостраховання 2021-2022 роки

Роки	Вид страхування, місце в рейтингу	
	КАСКО	ОСЦПВ
2021	17	6
2022	22	8
2023	21	8

Джерело: розрахунки автора на основі даних [22]

Як видно на таблиці 2.11 СК «Євроінс Україна» за показниками ОСЦПВ, у 2021 році посідала 6 місце, у 2022 і 2023 роках вона трохи втратила та опинилася на 8 місці. В цілому, потрапляння до 10 найкращих страховиків є доволі значущим показником, це означає що компанія зарекомендувала себе як надійного партнера як для фізичних так і юридичних осіб. За показниками КАСКО ПрАТ «СК «Євроінс Україна» має дещо гірші показники, проте входить до 25 найкращих страховиків за даним видом страхування. Так, у 2021 році страхова компанія посідала 17 місце, у 2022 році – 22 місце і у 2023 році змогла піднятися на 1 сходинку, у порівнянні з 2022 роком і посісти 22 місце у рейтингу.

Проаналізувавши основні показники діяльності ПрАТ «СК «Євроінс Україна» на вітчизняному ринку автостраховання відмітимо, що в цілому страхова компанія в умовах війни та значних економічних обмежень зуміла не лише вистояти, а й наростити страховий портфель, своєчасно виплачувати страхові відшкодування та переорієнтувати страхові продукти на онлайн сервіси. Втім, з метою підвищення рівня прибутковості та зміцнення конкурентних переваг все ж керівництву ПрАТ «СК «Євроінс Україна» необхідно переглянути андеррайтингову політику, у бік зменшення страхових тарифів за програмами КАСКО страхування, розширити страхові продукти, шляхом надання послуг у галузі міжнародного автостраховання та розширити інстуючі страхові програми виплатами спричиненими військовими діями.

В цілому, напрями удосконалення організації автотранспортного страхування в розрізі вирішення основних проблем ринку наведені у таблиці (таблиця 2.12).

Таблиця 2.12 - Напрями удосконалення організації автотранспортного страхування

Проблеми	Шляхи вирішення
Конкуренція на страховому ринку	<ol style="list-style-type: none"> 1) розробка та впровадження нових продуктів, що враховують сучасні бажання клієнтів 2) автоматизація процесів страхування та обслуговування клієнтів за допомогою сучасних технологій 3) маркетингові кампанії, спрямовані на підвищення обізнаності про компанію та її продукти
Низький рівень довіри до страхової компанії	<ol style="list-style-type: none"> 1) підвищення прозорості та відкритості діяльності компанії, регулярне оприлюднення фінансових звітів та інформації щодо відшкодування страхової галузі 2) запровадження системи автономної оцінки якості надання страхових послуг 3) спілкування з клієнтами через соціальні медіа, веб-сайт та інші способи спілкування для швидкого вирішення їхніх проблем і питань
Регуляторні вимоги та бюрократичні перешкоди	<ol style="list-style-type: none"> 1) активне партнерство з державними установами та участь у професійних організаціях, що сприяло б спрощенню регуляторних процесів 2) удосконалення внутрішніх процедур компанії для більш швидкого та ефективного виконання вимог законодавства 3) запровадження електронного документообігу для зменшення бюрократичних витрат
Низький рівень страхової культури населення	<ol style="list-style-type: none"> 1) організація семінарів, вебінарів та бесід, призначених для різних соціальних груп з метою навчання людей страхуванню 2) партнерство з освітніми організаціями, які включають фундаментальні знання фінансового менеджменту та страхування в освітні ініціативи 3) використання соціальних мереж та інших медіа для просування інформації про страхування, переваги, які воно надає, та різні види страхування

Джерело: розрахунки автора на основі даних [25, 4, 36,]

Підсумовуючи вище проаналізоване можна сказати що страхова компанія продовжує впевнено працювати на ринку страхування, незважаючи на всі перешкоди і проблеми. Але для більш міцного функціонування їй потрібно: підвищити бажання громадян України отримати страхові послуги, необхідно вдосконалити систему страхування, що супроводжується створенням міцної законодавчої бази. Завоювання довіри населення має вирішальне значення, і

цього можна досягти за допомогою ефективних маркетингових стратегій. Крім того, вкрай важливо сприяти конкурентному середовищу, яке заохочує зростання та розвиток страхового ринку. Загальний розвиток страхового сектору значно виграє від покращення політичного та економічного ландшафту країни. Реалізуючи комплексну стратегію розширення та просування страхового ринку в Україні, ми зможемо не лише підвищити його якість, а й забезпечити стійкий розвиток української економіки в цілому.

Висновки

У першому розділі кваліфікаційної роботи були вивчені теоретико-методичні основи страхування автотранспортних засобів, зокрема, досліджено сутність та особливості автострахування, розглянуто види автострахування. Визначено зв'язок між різними видами страхових продуктів і галузями страхування. Визначено, що автострахування відіграє важливу роль у забезпеченні фінансової стабільності власників транспортних засобів та сприяє більш ефективному плануванню витрат.

Організація автострахування вимагає всебічного розуміння специфіки даного виду страхування, а також створення та впровадження ефективних методів, що полегшують оцінку ризику, укладення договорів автострахування, врегулювання страхових випадків та управління страховими резервами. На сьогодні існує велика кількість методичних підходів, які можна застосувати для активізації цих процесів, але їх впровадження в практику страхових компаній потребує масштабних досліджень та адаптації до умов українського ринку.

У другому розділі кваліфікаційної роботи було розглянуто аналітико-практичні засади організації автотранспортного страхування, проаналізовано ринок автострахування. У 2021-2023 роках ринок страхування в Україні зіштовхнувся з значними перешкодами. З початком війни спостерігалось зниження обсягів продажів страхових полісів, особливо в сегменті КАСКО. Проте, в другій половині 2023 року, ринок автострахування почав поступово відновлюватися. Страхові компанії продемонстрували надзвичайну гнучкість і спритність у швидкому відновленні своїх бізнес-операцій. В результаті вони успішно продовжують обслуговувати своїх клієнтів і забезпечувати їх фінансовий захист. Впровадження дистанційних операцій і оптимізація процедур врегулювання страхових претензій зіграли вирішальну роль у стабілізації та просуванні ринку вперед.

Також було проаналізовано фінансово-господарську діяльність страхової компанії «Євроінс Україна» та визначено, що страхова компанія працює на

ринку України з 1992 року та входить до складу болгарської Euroinsurance Group AD. Компанія активно розширює портфель автострахування, медичного страхування, страхування майна та вантажів для фізичних та юридичних осіб, є членом МТСБУ та є одним з лідерів страхового ринку України. Комплексний аналіз фінансово-економічної діяльності ПрАТ СК «Євроінс Україна» за 2021-2023 роки свідчить про суттєвий вплив військових дій та їх наслідків на загальну ефективність діяльності страховика. За аналізований період спостерігається сприятлива динаміка активів і пасивів страхової компанії.

Проаналізувавши дані, можна зробити висновок, що чисті зароблені страхові премії страхової компанії у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зросли на 59,96 % або на 147815 тис. грн і склали 394321 тис. грн. У 2023 році чисті зароблені страхові премії зменшилися на 0,01 % або на 3427 тис. грн і склали 390894 тис. грн. Чистий фінансовий результат страхової компанії у 2022 році, у порівнянні з 2021 роком, зменшився на 111,84 % або на 41994 тис. грн і склали 4446 тис. грн одержаного збитку. У 2023 році чистий фінансовий результат знову збільшився на 4,68 % або на 20798 тис. грн, порівняно з 2022 роком, і склав 16352 тис. грн отриманого прибутку.

Також було визначено основні проблеми діяльності страхових компаній на ринку, серед яких: висока конкуренція на ринку страхування, низький рівень довіри до страхової компанії, необізнаність населення в страхуванні, наявність бюрократичних перешкод. Для вирішення зазначених проблем у роботі запропоновано ряд заходів, зокрема: розробка та впровадження нових продуктів, що враховують сучасні бажання клієнтів, обслуговування клієнтів за допомогою сучасних технологій, підвищення прозорості та відкритості діяльності компанії, спілкування з клієнтами через соціальні медіа та веб-сайти, активне партнерство з державними установами та участь у професійних організаціях, використання соціальних мереж та інших медіа для просування інформації про страхування.

Список використаних джерел

1. Буга Г. С. Загальні положення про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів / Г. С. Буга // Правничий часопис Донецького університету. – 2015. – № 1-2. – С. 19–24.
2. Васильєва Т. А. Особливості розвитку ринку автотранспортного страхування в умовах фінансової нестабільності / Т.А. Васильєва // Бізнес Інформ. – 2016. – № 3. – С. 227–232
3. Вергелюк Ю. Ю. Сучасний стан та проблеми автомобільного страхування в Україні / Ю. Ю. Вергелюк // Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України. – 2018. – № 2. – С. 28-40.
4. Вовчак О. Д. Страхіві послуги: навч. посіб. / О.Д.Вовчак, О.І.Завійська. – Л.: "Компакт - ЛВ", 2012. – С. 656.
5. Волинець Л. М. Страхування вантажів на автомобільному транспорті / Л. М. Волинець, А. В. Кутняк // Управління проектами, системний аналіз і логістика. Технічна серія. – 2012. – Вип. 10. – С. 386–390.
6. Гринчук І. А. Тенденції розвитку ринку страхових послуг України / І. А. Гринчук // Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Ринок страхових послуг». – 2020. – С. 296–299.
7. Дума В. В. Страхова діяльність в умовах російської агресії: правові підстави й практичні перспективи / В. В. Дума // Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право». – 2022. – № 2(63). – С. 160–166.
8. Закон України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» від 01.07.2004 року № 1961-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1961-15>
9. Закон України «Про страхування» від 18.11.2021 року № 1909-IX. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#n2534>

10. Золотарьова О. В. Автотранспортне страхування та напрями його розвитку в Україні / О. В. Золотарьова, Л. В. Постольник // Бізнес-навігатор. – 2019. – Вип. 3–2. – С. 84–88.

11. Золотарьова О. В. Транспортне страхування: реалії та пріоритети розвитку в Україні / О. В. Золотарьова // Економіка і суспільство. – 2018. – № 18. – С. 763–775

12. Кравець Н. А. Тенденції розвитку ринку добровільного страхування наземного транспорту в Україні / Н. А. Кравець // Управління розвитком. – 2014. – № 11. – С. 88–92.

13. Кривошлик Т. Д. Оцінка вартості життя як чинник розвитку страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів / Т. Д. Кривошлик // Інвестиції: практика та досвід. 2018. – №23. – С. 17–22

14. Кузнецова С. А. Стан та перспективи розвитку в Україні страхування вантажів в інтегрованих транспортних коридорах / С. А. Кузнецова, М. А. Назаров // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2018. – Вип. 2. – С. 96–104.

15. Кульчій О. О. Підвищення ефективності правового регулювання договірних відносин обов'язкового страхування відповідальності автовласників / О. О. Кульчій // Право і суспільство. – 2015. – № 6(3). – С. 94–97.

16. Курінна А. В. Сучасні тенденції страхування транспортних засобів в Україні / А. В. Курінна // Журнал східноєвропейського права. – 2019. – № 59. – С. 158–164.

17. Малащенко Ю. А. Соціально-економічний зміст та значення ОСЦПВ (обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів) [Електронний ресурс] / Ю. А. Малащенко. // Ефективна економіка. – 2014. – № 5.– Режим доступу: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=efek_2014_5_50)

[bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=efek_2014_5_50](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=efek_2014_5_50)

18. Марценюк-Розарьонова О. В. Розвиток ринку автострахування в Україні: проблеми та перспективи / О. В. Марценюк-Розарьонова, Ю. Ю. Марчук. // Ефективна економіка. – 2018. – № 3.
19. Мельничук Н. Ю. Страховий ринок України: стан та перспективи розвитку / Н. Ю. Мельничук, С. С. Залюбовська, Ю. Б. Колупаєв // Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту. – 2020. – № 1–2. – С. 81-90.
20. Моташко Т. П. Каталізатори та інгібітори розвитку автотранспортного страхування в Україні/ Т. П. Моташко, Р. Р. Олійник // Економіка та держава. – 2020. – № 3. – С. 110–114.
21. Нікольчук Ю. М. Страховий ринок України: сучасні реалії та перспективи розвитку / Ю. М. Нікольчук // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2018. – № 6(1). – С. 142–146.
22. Офіційний сайт «FORINSURER». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://forinsurer.com>
23. Офіційний сайт Моторно (транспортного) страхового бюро України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mtsbu.ua/ua/>
24. Офіційний сайт Національного банку України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/>
25. Офіційний сайт СК «Євроінс Україна». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://euroins.com.ua/korporativnim-kliyentam>
26. Позднякова Л. О. Сучасні тенденції розвитку вітчизняного ринку страхування / Л. О. Позднякова // Науковий вісник Нац. універ. ДПС України (економіка, право). – 2011. - №1(44). – С. 260-268.
27. Приказюк Н. А. Автострахування: сучасні тренди. / Н. А. Приказюк, Т. Н. Моташко //Формування ринкової економіки в Україні. – 2020. – № 43. – С. 139–148.
28. Салайчук О. М. Інноваційні технології в автотранспортному страхуванні / О. М Салайчук // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2017. – № 4. – С. 124–138.

29. Слобода Л. Я. Сучасні тенденції та особливості розвитку ринку автотранспортного страхування в Україні / Л. Я. Слобода, З.М. Руденко // Бізнес Інформ. – 2021. – №3. – С. 170–178.

30. Соловей Н. В. Сучасний стан розвитку ринку автотранспортного страхування/ Н.В. Соловей, А.А. Желіба // Міжнародний науковий журнал «ОСВІТА І НАУКА». – 2019. – Випуск 2(27). – С. 217–221

31. Сосновська О. О. Страхування: навчальний посібник / О.О.Сосновська. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. – 328 с.

32. Ткаченко Н. В. Аналіз сучасного ринку добровільного страхування автотранспортних засобів в Україні / Н. В. Ткаченко, С. О. Криниця // Фінансовий простір. – 2013. – № 4. – С. 170–175.

33. Ткаченко Н. В. Страхування: навчальний посібник / Н. В. Ткаченко. – К.: Ліра – К, 2012. – 376 с.

34. Товстиженко О. В. Аналіз розвитку автострахування в Україні / О. В. Товстиженко, К. М. Горбенко // Чернігівський науковий часопис. Серія 1 : Економіка і управління. – 2017. – Вип. 1. – С. 87–91.

35. Толстенко О. Сучасне обґрунтування та визначення ризику в автотранспортному страхуванні / О. Толстенко // Світ фінансів. – 2009. – № 4. – С. 198–202.

36. Федорович І. М. Проблеми та перспективи розвитку автострахування в Україні / І. М. Федорович // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. – 2019. – Вип. 39. – С. 79–85.

37. Фінансова звітність ПрАТ СК «Євроінс Україна» за 2021. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.euroins.com.ua/storage/app/uploads/public/62a/b12/07c/62ab1207c94dc882642113.pdf>

38. Фінансова звітність ПрАТ СК «Євроінс Україна» за 2022. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.euroins.com.ua/storage/app/uploads/public/643/e70/70b/643e7070bb287016449376.pdf>

39. Фінансова звітність ПрАТ СК «Євроінс Україна» за 2023. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.euroins.com.ua/storage/app/uploads/public/665/97c/383/66597c383026a858284220.pdf>

40. Фролов С. М. Ринок страхування наземного транспорту: проблеми та перспективи розвитку (2016–2018р.р.) / С. М. Фролов, А. В. Стасюк // Інфраструктура ринку. – 2019. – Вип. 31. – С. 391–395

41. Яворська Т. В. Страхові послуги: [навчальний посібник] / Т. В. Яворська. – К.: Знання, 2008. – 350 с.

Додатки